Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 14 июль, 1977 шу. ● № 84 (5751). ● Мах 2 кеп.

ТІАДИЛЛАЧА ГІУЛАКХАЦАРА БЕХКТОКХАМ

КПСС XXV съездо партенея советски халкъан хьалхашка Іалаьмате доккхий декхараш оттадаьд. Царга хьежжа вІаштІехьбоах шоай болх юххьанцарча партийни организацеша. ХІаьта из цар толамца чакхбоаккхилга дукхача даькъе хІара партийни организаце членашта юкъе болх нийса дІа-юха бекъарах, шоашта тІадехка гІулакхаш коммунисташа тешшаме кхоачашдарах тийша да.

Партийни декхараш тайп-тайпара хул. ЦаІаш кулгалдеча органашка хорж, кхьбараш пропагандисталла, агитаторалла чІоагІбу, вожаш общественни организацешка, комсомоле болх бе хьожабу, иштта кхыдола гІулакхаш тІадехк. Цхьайола поручениш ханна йолаш хул: экскурси е культпоход вІаштІехьйоаккхилга, гойтара агитаци кийчъелга, доклад елга, заявлени е жалоба тоххилга, политико-массови мероприяти чакхйоаккхилга. Парте член моллагІа хинна а цхьа поручени кхоачашъеш хила веза, из йоаца коммунист шийн парторганизацена хийра воал.

Назрановски районе меттел ерригача республике а дика йовзаш я коммуниста назрановски «Электроинструмент» завода лекальщика Котиев Ахьмада цІи. Шийн балха декхар даим санна сийленца кхоачашдаь Іац производства новатор, цо хьинаре дакъа лоац коллектива, района меттел ерригача республика а общественни вахаре. КПСС обкома член хилара тарра республика партийни актива доакъашхоша каст-каста ладувгІ цо пленумашка, активашка деча корта болча къамаьлашка. Иштта бехктокхаме хеташ кхоачашду къоначa коммуниста шоай коллективе агитатора декхараш а. Укх деношка къаьстта безаме хеташ ладувгІ инструментальщикаша СССР кердача Конституце проектах, социалистически демократех лаьца цо еча беседашка.

Ткъаь итт шу да Грозненски ацетонови заводе болх беча Зайченко Ион Васильевича пропагандиста декхараш кхоачашду. Цу гІулакхах цІаккха дог эккхаш воацача цо наха кхетам балара Іалаьмате йоккха опыт Іоаяьй. Іомаю тема коллектива декхарашца ювза а ювзаш занятешцара ладувгІарий безам совбаккха хов цунна, шоашта дайзачох балха тІа пайда эца гІертаргболаш кхетабу.

Цу тайппара шоашта тІадехка партийни декхараш цІена кхоачашдеш бола коммунисташ дукха ба «Красный молот», «Электроприбор» заводашка, швейни производственни объединене, Шелковской района «Коминтерн», Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозашка. Цар комитеташа шоай балха юкъмоттиге лоаттаду хІара коммунист партийни поручениш йолаш а парех хІаравар шийна тІабилла мухь тешаме дІакхуьхьаш а хулга. КПСС члений цу даькъера бехктокхам мел ца балийтара чІоагІа пайдане да каст-каста бюро заседанешка, партийни собранешка цар отчеташка ладувгІаш хилар а.

Бакъда партийни декхараш тІадехкара а уж кхоачашдайтара а практике хІанз дукха кхоачамбоацараш да вай цхьайолча партийни организацешка. ВІалла из хьисапе ца ийцача а болаш ба кхыметтел шоай балха нормаш кхоачашъеш боаца а коммунисташ. Из нийслу доагІар царгара дизза хьа ца дехача партийни организацешка. Из ала доагІа «Трансмаш», «Металлист» заводий, Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене СМУ-5, консервни завода, Назрановски мельзавода, Малгобекски района «Советский» совхоза коммунистех. Укхаза дукха ба партийни поручениш кхоачашъеш боаца парте членаш. Коммуниста цІи сий долаш лелаергйола хьалаш хьадаь дац коллективай партийни организацеша.

Техкача гучадаьннад болх нийса дІа-юха ца бийкъача партийни организацешкара цхьабола коммунисташ массехк партийни поручени йолаш хилар, хІаьта цхьаццабараш уж вІалла йоацаш болга. ХІаьта ховш ма дий нагахьа санна цхьан сага кхоъ-диъ декхар тІадиллача цун бехктокхам меллулга, хІаьта уж вІалла йоацаш бараш партийни организацена хийра бовлилга.

Цудухьа хІанз къаьстта лоархІам болаш гІулакх да хІара парторганизацера беррига коммунисташ партийни декхараш кхоачашдеш ба е бац хар, из цун шийн бехках е партийни организаце ледарлонах нийслуш да тоххилга. ХІаьта коллектива общественни вахаре шийгара хьинар ца гойта коммунист цІенхаштта бехктокхаме оза веза. Нагахьа санна эшаш хуле цу хьакъехьа цунна доаггІаш дола новкъостал де декхарийла а я партийни организаци, къаьстта къонача коммунисташта. Бакъахьа хургда къаьст-къаьстача коммунисташа шоай партийни поручениш мишта кхоачашъю хьажар духьа цар отчеташка, юкъарча собранешка каст-каста ладувгІаш хилча.

Кастлуш юххьанцарча партийни организацешка отчеташи хоржамаши хургда. Партийни организацей санна хІара коммунисто баьча балха а лоархІам беш йола этап из хилара тарра цІаькха а цІаькха а хьажи деза общественни декхарашта юстара гІертараш хьагучабаха, КПСС Уставо дІадехараш хІаравар кхоачашдеш хулга Іалашде.

ХІанз вай мехкара нах Сийлахь-йоккхача юбилея накъаболхаш а СССР кердача Конституце проект шерра ювцаш а болча хана хІара коммунист шийн авангардни лоархІам кхы а айбе, балха а общественни вахаре а шийгара дика хьокхам гойта декхарийла ва. Цунга хьежжа хургда пятилетка шоллагІча шера планаши декхараши вай сийленца кхоачашделга Іалашдар.

Нов. Н. Д. Корниловна Нохч-ГІалгІай АССР мехкдаьттан мехкдаьттахимически промышленноста Заслуженни деятель яха сийлен цІи ялараx дола

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Республика мехкдаьтта промышленность дегІайоалвеча дика хІамаш карагІдувлараxи общественни гІулакхаш тІа хьинаре хилараxи Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика мехкдаьттан мехкдаьттахимически промышленноста заслуженни деятель яха сийлен цІи лойла Корнилов Николай Дмитриевича — «Грознефтегаз» яхача мехкдаьттагазови управлене начальника.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1977 шера 8 июль.

Октябра 60 шу дизара накъадолхаш

ЙОККХА КОТАЛО

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-доаггІа накъадахара тІехьарча яхье йоккха къахьегама котало яьккхай тха района ахархоша — толаме кхоачашъяьй ялат дохкара паччахьалкхен план: планагІа 5600 тони долча Даьхен амбарашка чутессад 5700 тони ялат.

Районе хьалхарчарца заданех лоархІабир «Новогрозненский», «Кошкельдинский», «Восточный» яхача совхозий къахьегамхой.

Ялат хІанз а дІачулуш да. Укх гарггарча деношка кхы тІа а планал совгІа 1500 тони дика тоаденна кІа дохка лаьрхІад оаха.

Боахамаша бизза шоашта кхоачам хиллал цхьоалагІча сортагІа дола фу а Іалашдаьд.

Хаоттама хьалаш мелла чоалхане дале а, гурахьа дІадийна ка бола ялат соахкарчул цхьа кІира хьалха чуийца доаккхаргда механизатораша. Ялат ардарца цхьана, чах кхаш цІен а деш, шозлагІа ювча культурашта а тІадоагІача шера хургболча хьувкъама а лаьтташ кийчду цар.

А. ЧАЙКИН,
КПСС Гудермесски райкома хьалхара секретарь.

КА БОЛА ЯЛАТ ЧУИЙЦА БАЬННАБ

Ка бола ялат чуийца баьннаб «Новогрозненский» совхоза ялаташ кхедераш.

Хала дар укх шера ялат чуэце. Каст-каста хулача йоачанаша сецабора болх, из халчабоахар. Дале а говзал лакха хиларца, Іалашонга кхачара хьинар тІадахийтарца беррига дІалаьрхІача балха итт дийнахьа чуийца баьлар механизатораш 600 гектара тІара мукхи кІаи.

Дог гІоздоахаш ба хьувкъам: юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара даьлар 29,7 центнер ялат, тІаийца хиннача декхарал — 4,7 центнер дукхагІа.

Ялат чуэцача хьалхле лелаеш хьавера шийн комбайна бункер чура 4730 центнер ялат дІадахьийта Элипханов Ахьмад. Дика къахьегарца белгалваьлар комбайнер Исмайлов Ахьмад.

Паччахьалкхенга ялат дохкара план эггара хьалха кхоачашъераx рапорт делар новогрозненцаша.

Даьхен амбара чу планал совгІа 350 тонн ялат дехкар цар. Ялат чуийца даьинача кхашкара ча хьагул а деш, лаьтта оаха а оахаш дІаювш я шозлагІа ювш йола культураш. ХІанзле бІаь гектара тІа дІайийна яьнинай уж.

Совхоза хьатта цу юкъа беш бар хьатІедоагІача шера дІаде фу кийчдара болх.

1977 шера 12 июль тІакхоачаш чуийца даьнна ялат

Районаш	комбайно хьекхар гектарашца: чуэца дола делча денз	комбайно хьекхар гектарашца: цунах цхьан дийнахьа хьекхар	чуэца дезача ялатах аьрда даьннар процентащца: чуэца дола делча денз	чуэца дезача ялатах аьрда даьннар процентащца: цунах цхьан дийнахьа аьрдар
Гудермесски	108	7,2	82	5,5
Наурски	88	12,3	48	6,4
Грозненски	72	10,4	45	6,7
Шелковской	70	1,5	78	1,4
Шалински	69,7	2,2	39	1,4
Надтеречни	63	7,4	35	3,8
Веденски	53,7	3,1	24	1,4
Малгобекски	51,3	—	29	—
Сунженски	47,5	6,0	30	3,5
Ножай-Юртовски	47,2	3,2	57	2,7
Урус-Мартановски	46,4	2,8	34	2,1
Ачхой-Мартановски	35,7	—	34	—
Советски	26,5	6	25	5,7
Назрановски	15,5	1,1	9	0,7
Ерригача республике	61,8	5,8	41	3,7

МИШТА ЛЕЛ ДОАКЪАРАШ КИЙЧДЕЛГА

Денгара денга доакъараш дукхагІа Іалашду юрташкарча механизатораша. Йол, сенаж, баьций хьоар, кхыдола доакъараш шортта кийчдарца хьатІадоагІача Іан бизза кхоачам вІаштІехьабаккха гІерт уж хьайбашта.

1977 шера 11 июль тІакхоачаш республике кийчъяьй 83 эзар тони сенаж, вешта аьлча, из тайпа доакъар Іалашдара план 118 процент кхоачашъяьй.

Йол кийчъелга къаьстта дикагІа лел Гудермесски Наурски районий боахамашка. Из тайпа доакъар кийчдара ах план кхоачашъяьй цига хІанзе а. Цунна цхьана, ла йиш йоацача тайпара во лел йол кийчъелга Ачхой-Мартановски, Назрановски, Малгобекски, Сунженски, иштта кхыча районий боахамашка. Цу районашка хІанз а планах пхелагІа дакъа йол кийчъяьяц.

Планал совгІа баьций хьоар кийчдеш да Гудермесски района боахамашка. Из тайпа доакъар кийчдеш хьинаре къахьег Ачхой-Мартановски Сунженски районий доакъараш Іалашдераша. Эшачох дилагІа дакъа баьций хьоар кийчдаьд цу районашка. Цхьабакъда, хьалаш цхьатарра доллаше а, цу гІулакха тІехьабус Назрановски, Надтеречни, Урус-Мартановски районашка, иштта Грозненски, Малгобекски, Шалински районашка. ХІанз а эшачох пхелагІа дакъа из тайпа доакъар кийчданза ба цига.

Ча Іалашдара хьалха латт Гудермесски Шелковской районий боахамаш. ХІаьта ялат дукхагІа чуийцача Грозненски, Наурски районашка из болх геттара эсала лел.

Республика бІарчІа хьанийцача 8 эзар тони ча мара кийчдаьдац, е планах 4 процент.

КХАШКА ЯЬ РЕЙД

ЯЛАТ ЧАРХАШТА КІАЛ...

Республика кхыча районашкарчул тІехьагІа кхач ялат Назрановски районе. ХІанз укхаза а сихонца дІадоладаьд из чуэцара балхаш.

«40 лет Октября» яхача совхозе укх шера хьакха а арда а дезаш да 3670 гектар гурахьа дІадийна ялат. Б. Дзауров управляющи волча шоллагІча отделене чуэцаш да хІанз ялат. Дика ба хьувкъам. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара боал 32 центнер мукх.

Арен стане даха арадаьлча тхо чухьайзар совхоза конторa юххерча хьатта. Цхьаннена тІехьа вож йоагІаш тараза тІа ювл ялатах етта машинаш. Комбайнаш тІара из ялат хьатта хьатІаозаш ба Мальсагов Асхьаб, Имагожев Осман, Яндиев Тархан.

— ТІехдика водителаш ба уж, — йоах склала воккхагІа волча болхлочо, совхоза ветеранех цхьаннс — Оздоев Халата. — Дийнахьа иттнел дукхагІа рейс ю царех хІаране, бІаь а кхы совгІа а тонн ялат укхаза хьа а дахьаш. ЧоагІа лостам ба хьатта тІа. Массанахьа цІена я. ВІалла хьем боацаш хьаьц укхаза хьадена ялат. Деррига Іадерзадаь да дукха йоачанаш хуле а, ялат ца дойташ чуийца даккхара. Элашка дукха латтийтац мукх. Хьадена дукха ха ялале ялат цІендеча агрегатах чакхдоаккх, цул тІехьагІа фуна лаьрхІача амбарашка чулохк. ХІанзле фуна лаьрхІа амбараш чу дІаоттадаьд 400 тонн.

Шийна тІехьа дема морхаш юташ, арен наькъа тІа гІолла йодача Мальсагов Асхьаба машина тІеххьа долх тхо а. ДІаса мел хьежача бІарг ма-кхоачуча дада мукха касараш. Совхоза керттерча агрономаца Таягиевца тхо хьож ялат мишта хьекхад. Ала хІама доацаш цІена хьекхад из, цхьаккха ка юхе битабац.

Массавар оарцагІваьнав болх сихагІа чакхбаккхара. Тхона гаьна йоацаш сецар Зурабов Бятал-Гире «СК-4» яха комбайн. Цхьа минута ялале цун бункер чура машина кузов чу дода аьрда ялат. Хучиев Мувсас цул хьалха йоасса-йир шийн бункер. Касарах улла мукх оардаш дІайодаш я «Нива» яха цун комбайн. Лакхара говзал йола ши механизатор ва комбайнаш тІа болх бер. Шоашта хьалхашка оттадаь доккхий декхараш кхоачашлара шоайла социалистически яхье а баьнна къахьег цар укх сихача хана. Цхьаннена эшача новкъостала ваха кийча ва шоллагІвар. Цудухьа доккхий да толамаш. Дийнахьа царех хІаране оард 30 тоннал кІезигагІа доацаш ялат. Цар балха опытах дувцаш я арен станерча вагонгилга тІа хьалтеха йоалла «Молния» яха листок.

Дерригача ден сердалах болх бе массаза а вІаштІехьдалац цар. ХІара дийнахьа яхар санна ух догІаш. Цудухьа цар шоашта могар ду йийкха енача ханах бизза пайда эцара. Цу гІулакха вІаштІехьдаьккхад укхаза ялат чуэцара шин отрядо болх бергболаш. ХІара отряде я 10 комбайн. «Сельхозтехника» районни отделенера новкъостала йитай ялх жатка — ялат хьокха машина. ХІанз уж дІайолаяла езаш я кІа хьакха.

Дика хьийкхад из укх шера. Совхоза специалисташа даьча лоархІамех хІара гектара тІара даргда 27 центнерал кІезигагІа доацаш кІа. ХІанз къаьстта хьокх из. Хьалхара 50 гектара тІара кІа касарашка улл. Хаоттам кхы ца талхе цхьан - шин дийнахьа чуийца баргба мукх. ТІаккха комбайнаш кІа арда дІайолалургья.

Чах цІендаьча кхай тІа яргья оахам дара кийчъяь ноxараш тІехьа дола 17 трактор. ШоллагІа хьувкъам чуэцара лаьтта кийчдергда цар.

Районе долаш да хІанз а тІехьа ялат чуэцача конвейер вІаштІехьа ца яьккха боахамаш. Лоалахарча «Экажевский» совхозе шин балха дийнахьа 9 комбайно ялат аьрдал... 30 гектара тІара. ХІаьта болх цІена бар дувца а дог дагІац: кхоалагІа дакъа канаш дус кхай тІа. Чаца, комбайнохьа ца эцаш дисача канашца дисад из. Иштта из доаду бункераш чура машинаш тІа дотташ.

ХІана?

Совхоза кулгалхой бехказа бувл ялат Іодежад, ха во латт яхаш. Бакъда из механизатораштa дукха халонаш духьала увтт из бахьан долаш. Дале а царна ха деза уж халонаш кхычахьа а йолга, хІаьта а болх во лелац лакхе вай бийцача боахаме. Нагахьа санна цига халонашта духьала кердадараш доахе, хаоттамца къовсам лоаттабой, укхаза шешийца битаб болх. Дежа улла ялат хьалъайдеш йола приспособлени елла яц цхьаккхе комбайн.

— Из фуй ялат хьалъийду приспособлени? — яхаш хаттар ду оаха дувцачун духьала комбайнера Албогачиев Вахас

Кхы цунна, оалаш ма-хиллара, хІама тІатоха дезац мотт тхона. Ялат чуэца доладале механизаторашта инструкци яла саг хиннавац «Экажевский» совхозе. ТІаккха мишта хьадехаргда царгара болх сиха бари цун дикал лакха хилари?

Ала деза балха тІара брак отделене агронома Д. Бековец, управляюще А. Гагиевен, кхыча кулгалхойи бІаргашта кІала елга. Из шоашка дІааьлча цепбаьнна кулгаш дІа-юха ухийт цар: бехке да тхо, из дош дувцаргда, кхоачамбоацараш дІадоахаргда, яхаш.

Бехке хилар шеко йолаш дац. ТІаккха маца дІадоахаргда кхоачамбоацараш?

Сухалбе беза цу гІулакха. Отделене агроном шийн цхьа сиха гІулакх да аьнна бахьан а даьккха дІавахавар кхай тІара тхо доагІилга шийна хайча. Цхьа ди хьалха денз укхаза хиннавац управляющи. ХІаьта совхоза керттера агроном Ш. Паршоев малагІча оагІорахьа вахав а ца ховш вайнав ялат хьакха доладале дикка хьалха. ХІанз а гучаваланза ва из. Болх во лел, тІахьожам беш саг вац. Нйс комбайнах кхоъ хІанзале еха латт. Механизатораш леткъ эша оатхалаш яц, уж хьатІаяра саготдеш цхьаккхе вац, яхаш.

Рейдови бригада:
А. ДЗЕЙТОВ — Назрановски исполкома районни Совета шофер; М. МАЗИЕВ — «Грозненский рабочий» газета соб. корр.; А. САГОВ — «Сердало» газета соб. корр.

СИЙЛЕ ХИЙЛА ЯЛАТ ЧУЭЦАЧА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

Наурски района Ленина цІерагІча колхозе къахьегама сийлен байракх ураг Іаяхийтар комбайнера, коммуниста

ПОПЛУТИН ДМИТРЕ

къахьегама толамий сийна. Цхьан дийнахьа планагІа 250 центнер ялат арда дезача цо шийн комбайна бункер чура из дІадахьийтар 420 центнер.

Цунна дукха тІехьа ца вусаш ва хьалхле яккхара яхье а ваьнна, къахьегарца белгалваьнна, цхьан дийнахьа 509 центнер ялат аьрда

СОЛОМАТИН ПЕТР

Гудермесски района «Дружба» яхача совхоза комбайнер.

АБДУЛАЕВ АХЬМАДА

аьрдар касарах улла 45 тонн ялат.

Гудермесски района ялаташ леладераша шоай беррига низ тІабахийтаб ялаташ сихеи да ца дойташи чуийца дахара. Хаоттам во болаш дукха халонаш духьала увтте а цар толамаш дика да. Дика къахьегарца белгалваьннав «Гудермесский» совхоза комбайнер

ШАМУРЗАЕВ ИМАМ.

Дийнахьа 30 тонн ялат арда дезача цо аьрдад 53 тонн.

Цу боахамерча комбайнера

САЛИМСУЛТАНОВ ШАМШИДА

цхьан дийнахьа шийн комбайна бункер чура дІадахьийтар 44 тонн аьрда ялат.

Назрановски района совхоз-техникума комбайнера

ХАМХОЕВ ГАБОС

ялат хьакха доладелча денз хІара денна цаІ ах норма кхоачаш а еш аьрдад 1400 центнер ялат.

ЯЛАТ ЧУЭЦАЧА ХЬАЛХАЛАТТАРАШЦА НИЙСЛЕ!

СИХЕИ ЦА ДОЙТАШИ...

ЦІаьхха тормозаш а тохаш хьатІаэттача ялат дахьаш енача машино цІувзаду Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза хьатта коа чувоагІаш латта тараз. Из теркам гІабохийташ оз учетчицас Жабарова Совдатен совхоза комсомольски организаце секретара, хьетта йолча халкъа тІахьожама группана кулгалдеш волча Умаров Висхаси. Белгалдаьккха дозал дІаязду лаьрххІа леладеча журнала гІа. Сайрийна цу журнало торо хулийтаргья комбайнерашта, шоферашта юкъе яьржача яхьа итог е.

Эзачул тІехьагІа хьатта ялат доасса а дийя сиха кхай тІа юхавода хІанз журнала тІа кулг яздаь шофер. Цун моттаргараза тІа дІалоац кхычо.

Иштта, Іуиройна ялх сахьат даьлча денз боад къовлабІллаца хьаух хьатта ялатах етта машинаш. Делкъийга цхьан сахьата мара са ца лоІаш къахьег хІанз ялат чуэцача дакъа лоацаш болча совхоза берригача болхлоша. ХІаьта цар укх шера чуда дезаш да 850 гектара тІара кІаи 400 гектара тІара мукхи.

Хьетта хьалтеха доаллача лозунго хьахьокх деррига ка бола ялат 10—12 динахьа чуда совхоза механизатораша дош дейна хиннилга. Цхьабакъда, журнала тІа хьежача гуш дар 400 гектара тІара мукхи дукха хІама ца эшаш 350 гектара тІара кІаи чуэцара цар 11 ди доадаьлга. Цу хьакъехьа аз хаттар дича:

— Тамаш а яц, — аьлар совхоза партийни организаце секретара Ажманов Вахас. — Масала, самардийнахьа бийсан догІа делхар бахьан долаш, селхан делкъел тІехьагІа мара ялат чуэца доладанзар. Цу тайпара хаоттама хьалаша аьттув ца луш кІезигагІа дале пхезза доладаьд оаха ялат чуэцара балхаш делкъел тІехьагІа. ХІаьта ши-кхо ди хаддан за йоачан латташ даьккхар болх ца беш.

Цо аьннар бакъдеш къамаьл дир Умаров Висхас а.

Ма-дарра аьлча мукх йоачан йоацача хана диъ балха дийнахьа чубена баьккхар. Цо хьахьокх комбайнераша къахьегама онсарле дакха йолаш болх белга. ХІаьта йоачано новкъарло яь ецаре шоай дош кхоачашде царна карагІ а даргдар. Дийнахьа юкъера лаьрхІача 120 гектара тІара ялат чудахь комбайнераша.

Совхоза цхьоалагІча отделене ялат чуэцаш я хІанз 12 комбайн. Кхаь группа екъа а енна хьакхари ардари цхьана долаш сиха чуэц цар кІа. ХІана аьлча ялат боарамал совгІа кхаьчад. Цудухьа хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш чуэца доладича кІа дожаргда, пайда боацаш дукха ялат дусаргдар кхай тІа.

Комбайний хІара группана хьалха йодачун тІа вагІа йоккха балха опыт йола механизатор. ЦІена чуэц цар ялат. БелгалдаккхагІа доагІа, комбайнерашта юкъе яьржача яхьа итогаш чуийца гектараш а ца лоархІаш аьрдача ялатага хьежжа елга. Цул совгІа комбайнерий хІара группана хьакъоастадаьча кхай тІара ялат чуийцачул тІехьагІа из мел цІена чуденад хьож лаьрххІа вІашагІъелла комисси. Цунна юкъебоагІа хІанз чуэцаш дола кІа кхедаьча механизированни отряда начальник Октябрьски Революце, Къахьегама ЦІеча Байракха орденаш лелаю Хачароев Ахьмад, тракторни бригада бригадир, кхай тІа йолча халкъа тІахьожама группа кулгалхо Батиев Нейну. Ялат чуийцача комбайний группана кулгалдер. Цу комиссе юкъе а волаш Дадаев Хьасана кулгалдеча группо кІа мел цІена чуэц хьож со а. Ала хІама дац. Хоалу ялат кхай тІа ца дуташ чуэцара комбайнераша йоакхо елга. Нагахьа мара нийслац кхай тІа Іобежа кІи ка. Лоха хьокх ялат. Итт-шийтта сантиметр мара лакха яц хьекхача кІина кхай тІа юхеюса юхкаш.

Яхье котало яьккха[illegible]а луш йола цІе вымпел хІанз Дадаев Хьасана лелаеча комбайна тІа ягІа. ТІеххьарча деношка цул хьалха вала могаш цхьа комбайнер вац боахаме. Массехказа еннай цунна яхье хьалхара моттиг яккхарах луш йола пхи сом преми.

Ка бола ялаташ чуэца доладича денз эггара дукхагІа ялат коммуниста Амирханов Алжалила аьрдад. Цул дукха тІехьабисабац Дадаев Хьасани комсомолец къона комбайнер Хамидов Іийсаи.

Цхьан группана юкъера хьа а къаьста кхай йисте «техничка» латтача хьатІайоагІа цхьа комбайн. Кхай тІа кхертІо а нийсбенна ехай цун жаткай полотно. Еха оатхал хувца отт комбайнер Батикаев Кусийи совхоза механик Ахмадов Дашкали. Сиха ваьлар уж шиъ комбайн тоаяь. ХІаьта Ахмадов Дашкала беча балха геттара раьза ба комбайнераш а совхоза кулгалхой а.

— Ялат чуэцача хана комбайний сихагІа малагІа оатхалаш йох ха а ховш, уж кІимарса кампани дІайолаялехьа дуккха хьалха «Сельхозтехника» республикерча объединене, кхыча боахамашка ухаш Іалашъю цо, — йоах Ажманов Вахас. — Цудухьа ехачун метта дІаоттае халланза керда оатхалаш а хул цунга. Из бахьан долаш комбайнераша сий а ду Дашкала.

Делкъийга сахьат доаллаш кхай тІа хьакхаьчар ялат чуэцаш боахкачарна кхача хьакхухьаш йола машин. Цун тІехьа дукха ха ялалехьа ена хьаэттар автолавка а.

ХІара шера ялат чуэцача хана цу совхоза механизатораш, шофераш, кхыбола болхлой шийлача минеральни а мерзача а хица, тикашка нагтахьа мара ца нийслуча товарашца Іалашбеш хул цу автолавка тІа болх беш вола Гальмурзаев Лечи.

ЛаьрххІа йолча хана хьавоагІа из кхай тІа. ХІаьта цо шоай хьалаш кхоачашдара геттара раьза болча совхоза кулгалхой а механизаторий а лехарах Ачхой-Мартановски района кулгалхоша массехказза сийлен грамоташ, ахчан премеш тийнай цунна.

Гурахьа дІайийна культураш чуэцара балхаш цхьан комплексагІа ду совхозе. Ялат аьрда доаллаше а кха сиха чах мукъа а даьккхе лаьтта аха доладу, тІаккха доакъара культураш дІаюв, керттерча даькъе хьажкІаш.

Лаьтта хІанзле 450 гектар совгІа аьхад. Из болх беча къаьстта хьинаре къахьег трактористаша: Къахьегама ЦІеча Байракха орден лелаеча Зураев Іусмана, Цатишаев Абдулмуталиба, Хаджиев Сапиеолтас, Акаев Зельбухара. Балха норма 140—160 процент кхоачаш ца еш ди дІадахийтац царех хІаране. Укх деношка силоса хьажкІаш дІае арабаргба цу кхашка механизатораш.

Иштта, болх бе йиш йолаш енача ханах бизза пайда эцаш, хьувкъам сихеи цІенеи чуэцара шоай низ дІакхоачар деш къахьегаш ба цу боахама ялат чуэцаш а цунца бувзам бола кхы тайпа балхаш кхоачашдеш а боахка вах.

— Йоачано новкъарло ца йой хІанз чуэцанза диса 400 гектар кІа диъ дийнахьа хийцна чудахьаргда оаха, — аьлар Ажманов Вахас, тхо дІакъасташ.

М. ХАМАТХАНОВ.

«ТIехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний инициатива хьал а лаьца шерра социалистически яхь йоаржаьй Грозненски экспериментальни механически завода болхлоша. Цу яхье хьалха а латташ шоаш тIайица декхараш тIехкхоачашдеш итташ болхлой ба заводе. Царех цаI ва йиълагIча разряда токарь, коммунистически къахьегама ударник Кильдинов Николай Викторович. Ше кийчъю продукци дикен тIехдикен мара а ца хулийташ хIара сменагIа нормаш 110—115 процент кхоачашъю цо.

СУРТА ТIА: продукци кийчъеш ва токарь Н. Кильдинов.

И. ПЛИЕВА сурт.

● ОКТЯБРА 60 ШУ ДИЗАРГА

ПАРТЕ ВЕТЕРАН

ХАЛКЪА ИРАЗ БАХЬАН ДОЛАШ КЪОВСАМЕ ЛАЬТТАР

Вай республике бахача боккхагIчарна дика йовзаш я Чернокоза «Хрисанфа Павловича цIи. Из ваьв городе Александро-Грушовске 1886 шера.

Шийтта шу даьлча гIоне рудникашка къахьега волалу из. Кхелета кIаьнк волча хана болхлой стачкашка дакъа лоацаш хиларо дикка дегIабоалабир цун политически сакхетам.

Цу дерригне цун вахар айхха дийзар Россе революционни пидзаша. Иштта 1912 шера большевикий мутIаразшта юкъеводе из. Цу шерашка цар цIаIIа къайлагIара типографи хиннай. Паччахьа жандармаш тIа а кхаьча хьагучаьккхар из. Цул тIехьагIа чIоагIа йийтта а йийтте каторге Iовохийт Чернокозов.

Граждански тIема шерашка Хрисанфа Павловича кIайтвардейцашеи контрреволюционни бандашеи лаьттача тIемашка дакъа лоацаш хул. ТIом чакхбаьнначул тIехьагIа къона большевик парте бехктоккхамеча балха тIа вохийт. Из хул город Шахтерча ревкома председателалла, хIаьта тIехьагIа парте Шахтински окружкома секретаралле Украина правительства членалле.

Вайнига Чернокозов Хрисанф Павлович болх бе вайтар 1929 шера. Дуккхача шерашка кулгалдеча балхаш тIа хилар из, хIаьта шийна персональни пенси хьожадаьчул тIехьагIа а мехкдаьттахой салоIарча ЦIен директор волаш хилар. Шовзткъе итт шу гаргга йолча хана депутаталла хийржар парте ветеран.

Хрисанф Павлович каст-каста вIашагIкхетар пионерашца, комсомольцашца. Цо дувцар царна Владимир Ильича Ленина РКСМ III съезде даьча къамаьла чулоацамах, ше цу съезда делегат хиларах, революци ялалехьа ше корреспондент хинна «Правда» газета арадувларах. ЧIоагIа безаме хеташ ладувгIар кагирхоша цо шийна яздархо Островский Николай дика вовзаш хинна ца Iеш дуккхача шерашка цунца доттагIал леладарах а долча дагаухарех.

Островский Николаяца из вIашагIкхийттар 1928 шера Сочински санаторе. Цу хана чIоагIа цамогаш хинчав къона яздархо, бакъда йоазув да дича Iелуш хиннавац. Хрисанф Павлович йIаьхий революционни биографи йолаш волга кхета а деш цунга дукха хаттараш деш хиннав из. ТIехьагIо гучадоал цунна Островский керда книжка язде кийчлуш хиннилга. Шийвоl волаш санна дукха везаввлар из парте ветерана. ХIаьта «Минта чIоагIлора болат» яха ший книжка дуккхьашка арадаьлча, «Везача доттагIчоа, даьна» аьнна тIа а яздаь, Чернокозовна дайтад цо из.

Хрисанф Павлович дийна волча хана сона гойтар Николая шийга дайта массехк письмо. Ераш да царех цхьадараш:

«Со чIоагIа гIадвигар хьогара бенача хоамо. Сона а са дезала а цIаккха вицлуш вац хьо. Большевикий къаьнача гварде викал волча хьоца хада йиш йоаца ший тайпара чIоагIа бувзамаш тоссаденнаа са. ДагадоагIий хьона, са хьамсара новкъост, Iа ЦК Островский вахаргхиларахи цхьаккха ца тийшача тайпара из творчески кхолламаш дергхиларах тешаш яздаьр. ХIанз доакххал а деш дIаала йиш йолаш ва со из тешам айса ца боабаьлга. Нагахьа санна сона Ленина ордень луш аз даь къамаьл Iа дийшадале, хьалаха сона кхетам тийначафех цаI волча хьогI а аз аьннар долга. Со хIанз чIоагIа бIубенна ва творчески кхолламаш деш къахьегара. Хьогара письмо дарга чIоагIа сатувсаш ва со».

Цу письмох лаьца Хрисанфа Павловича укх тайпара дувцар:

— Аз боккъонца из а даьдар парте ЦК-га Островске, шеко йоацаш граждански тIемах лаьца кагирхошта кхетам балара чIоагIа пайдане дика книжка яздергхиларах се тешаш ва, аьнна. Са письмона жоп дайтар гIоръяьннача партийни паччахьалкхени деятела Землячка Розалия Семеновнас Цо хьаллаьцар со. ТIаккха правительствос йоакхо йир писатела вахара. Цунна Соче цIа хьалдир, халдданза медицински гIулакх делга Iалашдир.

Хрисанфа Павловича дукха даьд Островский Николая цIи Нохч-ГIалгIайчене шерра йовзаш хулга Iалашде гIерташ. Цун инициативагIа «Крекинг-завод» цхьаъ установкана цун цIи тиллар. Цун цIи лелаеш улица а я Заводской районе, хIаьта иштта мехкдаьтта чакхдоахача кагирхой общежити, библиотека, клуб.

Грозне Островске сесаг Раиса Порфирьевна енача хана Чернокозовца цхьана цу ерригача моттигашка хилар из Уж вIашагIкхийттар Грозначча пионерашца, комсомольцашца, гарнизона тIемахошца. Писатела сийлен вахарах лаьца дукха шоашта дагадоагIараш дийцар цар.

Парте ветерача вахара цхьакха цхьан оагIонах а дувца безам бар са. Из венначул тIехьагIа Н. Островске цIерагIча Шепетовски музее «Советская Хакассия» яхача газета тIара статья кхаьчар Филологически Iилмай кандидата Челышева дувнар цу тIара вай мехкахочох, веннача Ленина дакъа Горкера Москве дIахьош бахачарна из хиларах, тIаккха Союзий ЦIен Колонни зале баьчча дакъа йисте карауле латтарах. Цига дакъа лаца бокъо луш цунна еннача пропуска фотокопи областной партархиве да.

С. ВОРОНИН.

Дуккхача наха бовзаш

МагIалбике дуккхачарна бовзаш ба Хамхоевгiар дезал. Дезал боккхий хиннабале а шоаш къона да цар дан нанен. Шоай вахара нийсача наькъа тIа баьннаб цар дукхагIа бола дезал, цхьабакъда шоай кхуврч бита-м битабац дезалий а дезал боллаше. Цу дуккхача дезалаша барт цаI болаш цхьана Iовш тIаена хало, дикахетар декъ.

Цхьан сарахьа Хамхоевгiар беррига а дезал гулбенна, чIоагIа цхьа хIама дувцаш бар. ДIагаргакхаьчача сона бIаргавайра бе доаллаш «Правда» яха газета а долаш, кердача Конституце проекта керттера доакъош дувцаш вагIа цIен да КъоасамаХьамзати цун дезали.

Хамхоев Хьамзат дика да хиларал совгIа, дика хьехамча ва ший дезала юкъе а балха а. ВГПЗ йиллача дийнахьа денз цига керттера бухгалтер волаш хьавоагIа из. Балха новкъосташтa везаш, цар сийдеш саг ва Хьамзат.

Ший балха гIулакха вай мехка дуккхача а республикашка ваха хул Хамхоев. Тайп-тайпарча къамий дуккха доттагIий ба Хьамзата. Цкъа из волча хьоашалгIа вена цун доттагIчун воI Малюга Василий Стефанович, цIа а ца волаш ший бераши сесаги хьал а хьийха, Iийра цунца ваха. Хьамзат волчча балха вахар из.

Къоасама Хьамзата виъ воIи, йоIи дика. Даьхенеп нахан накъабаргболаш хьалкхийнаб.

ВоккхагIвола Руслан Эскаре гIулакх даь ваьнна цIавеча ший да волчча заводе балха вера. Из звочно Черсий-Балкхарой паччхьалкхен университете деша вагIа. ХIаьта Аслан Грозненски мехкдаьтта институт яьккха ваьлча Москве автоматика управлене инженералла хьожаваь.

Хьамзата йоI Марем а йисаяц ший вежарел тIехьа-м. МаIача наьха говзал а леха Грозненски мехкдаьтта института механически факультета деша яхай из.

Цун зIамагIа вода ши воI юртбоахама института ваха кийчлуш ва. Шеко яц цар санна кхетамца дай нанеп долча берашта шоаш лерхIар чакхдоаккхаргхиларах. Уж санна боле дезалаш тха городе кIезига бац. Уж вай хана хила боагIача бесса йах ба.

М. АТАЕВ.

ЛЕРХIАЧУНГА—ЦХЬАН МУГIАРЕ

1977 шера хьалхарча ах шера Къилбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикашта юкъе яьржача социалистически яхьа итогаш яьй

Юбилейни шера хьалхара ах шу чакхдьаьннад. Къилбаседа-Кавказа вежарашха йолча автономни республикай — Дагестански, Черсий - Балкхарой, Къилбаседа - ХIирий, Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша экономикеи культуреи дегIайоалаяра даькъе из ха белгалъяьккхай кердача къахьегама толамашца.

Заводий, фабриксий, гIишлошъеча организацей, колхозий, совхозий, кхыча организацей дерриг низаш тIадерзадаь да халкъбоахама планаши тIайица социалистически декхараши толамца кхоачаши тIехкхоачаши дара.

Автономни республикашкарча къахьегамхошта юкъе социалистически яхь яьржача хана пайда ийбир дикагIйолча опытах, хIара республикера дикагIа мел дар дIа-юха ийдир, цунца цхьана цхьайолча участкашка нийсдена кхоачамбоацараш дIадахара де дезараш а дир.

Дерригача советски халкъо санна, автономни республикай къахьегамхоша политически а къахьегама а хьинар чIоагIа айдена тIайицар КПСС ЦК майски Пленума решенеш, цу Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева яь доклад, кепатеха СССР кердача Конституце проект. Цу документаша хьинарегIа къахьегара низ белар къахьегамхошта.

Укх кIал оаха йоалаю социалистически яхье яьннача вежарашха йолча республикаша хьалхарча ах шера план кхоачашъярах йола итогаш.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Продукци маьхала яккхара хьалхарча ах шера план дикка тIехкхоачаш а еш белгалдаьлар юбилейни шера хьалхара ах шу вежарашха йолча республикай промышленни предприятей коллективашта.

Планал совгIа республикай къахьегамхошкара мехкага дIакхаьчай дуккха итташ миллионаш сомий маьха тайп-тайпара продукци. Нохч-ГIалгIай АССР промышленни предприятей коллективаша планал совгIа хьайир 11 миллион сома маьха продукци, Октябра 60 шу дузача ден сийна планал совгIа продукци арахецара тIайица хинна социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдир. Иштта толамаш даьхад вай лоалахой къахьегамхоша а.

1976 шера хьалхарча ах шера арахийцачул дукхагIа продукци арахийцай укх шера цу юкъа.

Вежарашха йолча республикашкарча мехкдаьттахоша, энергетикаша, металлургаша, машинашъераша, кхачан, яйгача промышленноста, кхыча доакъой болхлоша 1977 шера хьалхарча ах шера оттаяь хинна планаш толамца кхоачашйир. Хьалхарча ах шера планал совгIа Нохч - ГIалгIайчен мехкдаьттахоша даьккхар 62 эзар тонн мехкдьтта.

1977 шера хьалхарча ах шера социалистически яхье яьннача республикашкарча заводашкеи фабрикашкеи дукха балхаш даьд юкъарча производства эффективность, берригача балха дикал лакхъяра, из бахьан долаш ерригача автономни республикашкарча предприятешка дикка лакхъелар къахьегама овсарле, тоаделар технико - экономически хьоккхамаш.

Автономни республикашкарча предприятеша, цехаша, бригадаша, звеньеша къоабалбаь тIа а йица шерра дIаболабаьб «ТIехьабусараш боацаш болх бе» яха ростовчаний болам.

ТIехьаюсаш предприятеш ца хилийтара баьча балхах хьалхарча юхьигах хьахиннар дика да. Хьалхарча даькъе беттагара беттага, кварталагара кварталага кIезиглуш латт тIехьаюсаш йола заводаши фабрикаши.

Укх шера хьалхарча квартале Нохч - ГIалгIай АССР продукци маьхала яккхара хьалхарча ах шера план кхоачаш ца еш 5 предприяти хинна яле, хIаьта хьалхарча ах шера задани кхоачаш ца яьр ши предприяти мара хиланзар. Шозза кIезигъеннай тIехьаюса предприятеш Къилбаседа - ХIирий, Черсий - Балкхарой республикашка. Эггара дикагIа толамаш даьхад Дагестански АССР промышленни предприятей коллективаша, цу республике ерригача предприятеша толамца кхоачашъяьй продукци маьхала яккхара хьалхарча ах шера план.

Вежарашха йолча республикай заводашкеи фабрикашкеи шерагIа яржаш латт Сийлахьбоккхача Октябра 60 шу дузача денна сийленца накъадахара, юбилейни шера планаши тIайица социалистически декхараши кхоачаши тIехкхоачаши дара, хIара республике арахеца промышленни продукци дIахо дегIайоалаяра йола социалистически яхь.

ПРОМЫШЛЕННОСТА 1977 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРАХ ЙОЛА СВЕДЕНЕШ
(проценташца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къилбаседа ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Продукци маьхала яккхара план кхоачашъяр	101,7	102,2	102	102,8
1976 шера хьалхарча ах шераца нийсдича продукци маьхала яккхар	102,4	105,9	102	107,8
Къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяр	101,9	100,8	99,9	101,8
1976 шера хьалхарча ах шера хиначул къахьегама овсарле лакхъелар	102,2	104,6	102	105,3
Ерригa промышленни предприятеш	130	142	117	183
Царех: продукци маьхала яккхара хьалхарча ах шера план кхоачаш ца яьраш	2	5	6	—

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯР

Юбилейни шера хьалхарча ах шера республикай гIишлошъеча организацей коллективаша хьалъяьй производственни объекташ, наха чубаха цIенош, школаш, больницаш, поликлиникаш, берий бешаш, культурно - бытови гIулакхашта лаьрхIа кхыйола объекташ.

Хьалхарча ах шера план Нохч - ГIалгIайчен подрядни организацеша 102 процент кхоачашъяьй. Вай лоалахой уж хьоккхамаш кIезига эсалагIа да.

Цхьабакъда, ерригача автономни республикашка паччахьалкхен капитальни вложеней план кхоачаш ца еш йисар. Наха чубаха цIенош хьалдеча хьахийца дикка ахча дисар пайда ца эцаш. Къилбаседа-ХIирий республикагара дIаюккхача кхоачашъяьяц наха чубаха цIенош дIадалара план.

ДIаяхача хана санна гIишлош хьалъеча нийслу кхоачамбоацараш дIадахар мела лел, дукха я хьалъяь яланза йола гIишлош, объекташ эксплуатаце дIаялара йилла ха телхаю, хьалъю цхьайола гIишлош дукха дикагIа хила езаш яр.

Вай республике чIоагIа эсала лийнад драмтеатр, Грознера быта цIа, гостиница, Къаьзен Iам тIара тренировочни база, цхьайола юртбоахама объекташ хьалъечара гIишлой балхаш, вай лоалахошка гIишлош хьалъеча а нийслуш да кхоачамбоацараш.

Подрядни организацеши гIишлошъю организацеши хIанз хьалхарча ах шера баьча балха итогий кIоаргга анализаш еш я, гIишлошъеча нийсдена кхоачамбоацараш дIадахара, йиллача хана массе йола объекташ эксплуатаце дIаялара де дезар деш ба.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача цIейна сийленца накъабахара йола гIишлонхоашта юкъера социалистически яхь тIа-тIа шерагIа яржаш латт, юбилейни шера шоаш тIайица социалистически декхараш толамца кхоачашдергхиларах дог тийша ба уж.

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯРА 1977 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къилбаседа ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Паччахьалкхен капвложеней план кхоачашъяр	90	92,4	85	92
Паччахьалкхен капложеней боарам 1976 шера хьалхарча ах шераца нийсбича	97	106,1	107	105
Наха чубаха цIенош хьалдеча хьахийцача капитальни вложенеех пайда эцара план кхоачашъяр	80	98,4	94	89
Наха чубаха цIенош хьалдечара капитальни вложеней боарам 1976 шера хьалхарча ах шера хиннячунца нийсбича	84	108,4	111	98
Наха чубаха цIенош дIадалара план кхоачашъяр	86	116,3	52	92
Шоай низаца подрядни балхаш дара подрядни организацеша план кхоачашъяр	102	96,8	99,2	92

ЮРТА БОАХАМ

Кубански ахархой болама жоп а луш лоалахой республикай юрта боахама къахьегамхоша доккхий социалистически декхараш тIайицад лаьттацарен хьайбаи продукци дукхагIа хилийтарай паччахьалкхенга йоххараи, цар къовсам лоаттабу юбилейни шу юрта боахам дегIабоалабара даькъе керда толамаш а доахаш белгалдаккха.

Колхозийи совхозийи кхашка дика хьайкъай ка бола культураш, хIанз массанахьа а чуэцаш латт ялат, «лоацача ханеи ца дойташи» яхача девизагIа чуэцаш да из. Дизза кхоачашде лерхI паччахьалкхенга ялат доххара тIайица хинна социалистически декхараш.

Нохч-ГIалгIайчен ахархоша 10 июлага кхачалехьа кердача ялатах паччахьалкхенга дехкад 14 эзар тонн. Ялат чуэцачара хьалхарча хьоккхамаша ахархой дегаш гIоздоах, хаоттам ма-хетта дика лаьтта беце а дукхагIа йолча колхозашкеи совхозашкеи соахкарчул дикагIа хьайкъад ялат.

Шекара свекла, генараш, хьажкIаш хьалкхеяра де мел дезаш хинна балхаш массанахьа а чакхдаьхад.

Яхье яьннача вежарашха йолча республикаша хьайбай боахам дегIабоалабара дьакъе дика толамаш даьхад. ДукхагIа даьккхад дулх, шура, фуаш, лакхъеннай хьайбай продукци.

Дулх даккхара даькъе дика хьоккхамаш даьхад. 1976 шера хьалхарча ах шера хиннарел дикагIа да уж Черсий - Балкхарой, Нохч-ГIалгIай АССР-е, кIезига эшашагIа да Къилбаседа - ХIирийи Дагестански АССР-е даьхараш.

Нохч-ГIалгIайчен колхозашкеи совхозашкеи хьалхарча ах шера яьккха шура соахка цу юкъа яьккхачул 20 процент дукхагIа хилар, дика толамаш даьхар цу даькъе вай лоалахоша а, дегIаахара хьоккхамаш вайчарел лохагIа дале а.

Нохч - ГIалгIайчен колхозашкеи совхозашкеи хIара кхоабача Iаттагара юкъера лаьрхIача хьалхарча ах шера 1109 килогармм шура яьккхай, из хул соахка хьалхарча ах шера яьккхачул 162 килограмм дукхагIа.

Хьайбай продуктивноста боарамга диллача вай хьайбаш леладераш Черсий-Балкхаройерча хьайбаш леладерий хьоккхамашка кхаьчаб, хIаьта а дикка тIехьабусаш ба Къилбаседа-ХIирий хьайбаш леладерел.

Фуаш гулдара даькъе а дикка къахьегама толамаш даьхад, гулдаьча фуий дукхалга диллача яхье яьннача республикашта юкъе вай республика шоллагIа моттиг яьккхай, хьалхара моттиг Къилбаседа-ХIирийчена я.

Нохч - ГIалгIайн, Дагестански АССР хьайбаш леладеряша толамца кхоачашъю хьайбаши коа тIара оалхазараши паччахьалкхенга доххара план. ХIаьта Къилбаседа - ХIирийи Черсий - Балкхаройи АССР фермай болхлоша тIатеха задани а тIехьа дIалаьрхIача хьайбаши коа тIара оалхазараши паччахьалкхенга доххара задани кхоачаш ца еш бисаб.

Планаш кхоачаши тIехкхоачаши еш дикка дукхагIа дехкад паччахьалкхенга хьайбаш, коа тIара оалхазараш, шура, фуаш. Шура дукхагIа йоххарга диллача яхье яьннача республикашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай Нохч - ГIалгIайчен хьайбаш леладераша, шоллагIа моттиг яьккхай Къилбаседа-ХIирий ферма болхлоша.

Эггара дукхагIа фуаш тIакхийттад Къилбаседа - ХIирий боахамашка, шоллагIа моттиг я Нохч - ГIалгIайченерча коа тIара оалхазараш леладерашка, Черсий - Балкхарой АССР соахка хьалхарча ах шера дехкачул кIезигагIа дехкад фуаш укх шера цу юкъа.

Вежарашха йолча республикай хьайбаш леладерашта мел эша хьалхаш да Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача цIейна сийленца накъабахара. ХIанз мел эша хьалаш да даьгIенашка, дIайийна баьцаш йолча шура дукхагIа яккхараи дулх тIаккхетийтараи.

Бизза пайда эца беза баьций хIара гектарах, дукхагIа кийчъе еза йол, сенаж, баьца хьоар, из керттердар да дикагIа Iангара доахан дахара.

1977 ШЕРА 1 ИЮЛАГА КХОАЧАШ КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ ЯККХАР

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къилбаседа ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Даьккха дулх дIадахача шера хьалхарча ах шераца нийсдича проценташца	118	115	125	117
Ерригa яьккха шура дIадахача шераца нийсйича проценташца	120	113	107	109
ХIара кхоабача Iаттагара яьккха шура — килограмм	1109	1303	1155	932
ДIадахача шера хьалхарча ах шераца нийсдича гулдаь котама фуаш проценташца	109	137	103	104
Колхозашкен совхозашкен хIара яхкача котама тIехьара гулдаь фуаш	78	74	88	88

1977 ШЕРА 1 ИЮЛАГА КХОАЧАШ ЛОАЛАХАРЧА РЕСПУБЛИКАШКА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР.

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къилбаседа ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Массе тайпарча боахамашка кхы тIа енна задани а тIехьа паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план кхоачашъяр.				
Хьайбаши коа тIара оалхазараши	105	93	98	104
Шура	114	103	101	106
Фуаш	133	102	87	114
Соахка хьалхарча ах шераца нийсдича хьайбай продукташ йохкара боарам.				
Хьайбаши коа тIара оалхазараши	111	114	132	116
Шура	120	112	107	109
Фуаш	132	146	93	111

ТОРГОВЛИ

Вай республика торговле болхлоша, вежарашха йолча республика берригача къахьегамхоша санна, укх юбилейни шера доккхий социалистически декхараш тIайицад товарооборота планаш кхоачаши тIехкхоачаши е, ийдархошта ду гIулакх тоаде, торговле культура лакхъе, аьнна.

Социалистически яхье мел яьннача республикаша дикка тIехкхоачашъяьй торговле хьалхарча ах шера план, юкъарча товарооборота, иштта розничи товарооборота, юкъарча кхачан оборота план тIехкхоачашъяьй.

Цхьабакъда торговле болхлошта дIахо хьалхашка латтараш доккхийи бехктоккхамеи декхараш да, къаьстта уж декхараш доккхагIа хургда ахкан замалахь баьцадаараши сомий бохка безаш хиларца дувзадена, юрташкеи городашкеи бахача наха мел эшеи дикеи баьцадаараши сомий лоаттабергболаш гIулакх вIаштIехьдаккха деза, цхьабакъда цу лоархIамерча гIулакха тIехьа хIанз а кхоачамбоацараш нийслуш хиларах ийдархой раьза боацаш моттигаш нийслу.

Наха чIоагIа хоатташ долча промышленни товарашца уж Iалашбар гаьнна кхоачашдеш дац. Торговле болхлой, тикай, ларекий, киоскай, столовей дукха доккхийи тIехьатетта йиш йоацеи гIулакхаш да, хIара коллектива сийлен декхар да товарооборота планаш, тIайица социалистически декхараш кхоачаши тIехкхоачаши деш, промышленни кхачани товараш доххар дикагIа вIаштIехьдоаккхилга.

1977 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА АХ ШЕРА ТОВАРООБОРОТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къилбаседа ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Паччахьалкхени кооперативни торговле розничи товарооборота план кхоачашъяр — ерригa	100,5	100,9	102	103,2
цу даькъе:				
розничи товарооборот	100,5	100,8	102	101,1
юкъарча кхачан товарооборот	102	101,4	102	103,4

БЫТОВИ ГIУЛАКХАШ ДАР

Яхье яьннача республикай быта служба болхлоша доккхий социалистически декхараш тIайицад укх юбилейни шера. Хьинар кхо ца деш къа а хьегаш ерригa торонаш оарцагIа яхарах ерригача вежарашха йолча республикаша бытови гIулакхаш дара хьалхарча ах шера план дикка тIехкхоачашъяьй, юкъарча боарама а иштта юрташка бахача наха гIулакх дара а план тIехкхоачашъяьй.

Белгалдаккха дезаш да наха гIулакх делга сиха дегIаухаш хилар, итт процент а кхы дукхагIа а дегIаденад наха бытови гIулакхаш делга Нохч-ГIалгIай, Черсий - Балкхарой, Дагестански АССР-е, кхы а дикагIа дегIаденад юрташка бахача наха бытови гIулакхаш делга.

Вежарашха йолча республикай городашкеи юрташкеи наха бытови гIулакхаш дара техническа база а дегIанхай, бахача наха бытови гIулакхаш делга тоадара а тIадерзадаь балхаш даьд. Дукха балхаш даьд быта служба сеть шеръяра а.

Хадданза наьха хьашташ кхоачашде декхарийла йолча цу лоархIамерча даькъа балха тIа хIанз а тIехьа дукха кхоачамбоацараши къоастаданза дола дешаши да. Быта служба болхлой декхар да нийслу кхоачамбоацараш сихагIа дIа а доахаш къахьегамхошта деш дола гIулакхаш тоадар.

ЮКЪАРА БЫТОВИ ГIУЛАКХАШ ДАРА 1977 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР
(проценташца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къилбаседа ХIирий АССР	Черсий Балкхарой АССР	Дагестански кхарой АССР
Юкъара боарама бытови гIулакхаш дара план кхоачашъяр ерригa:	104	101,3	104	103
цу даькъе:				
городашка	102,7	101	104	104
юрташка	107	102,4	103	100,3
Бытови гIулакхаш дара юкъара боарам соахка хьалхарча ах шераца нийсбича. берригa:	110	108	112	110
цу даькъе:				
городашка	105,9	100,6	111	108
юрташка	120	113,8	113	114

«СЕЛЬСКИЕ ЗОРИ» ЯХАЧА ЖУРНАЛА АРГIАНАРА НОМЕР

Къилбаседа Кавказе ка бола ялаташ чуэцаш латт. Кхашка балхаш дераша шоай мел бола низ тIабахийтаб уж сихеп да ца дойташи хьекха а аьрда а дахара, балха дикал лакха хилийтара, паччахьалкхенна ялат дIададара шера план ханал хьалха кхоачашъяь яккхара из планал совгIа доххара. Даьхен 60 шу дузача юбилейни шера лургдола дика совгIат да из.

Къахьегамхоша деча балхех, хьалхелелаерий опытах дика дувц 1977 шера июль бетта арадаьннача Къилбаседа Кавказен Центральни Черноземьяи зонана лаьрхIа РСФСР юрта боахама Министерства арахецача «Сельские зори» яхача журнала оагIонаш тIа. «Октябра 60 шу дизарга даха ма-доаттIара накъадахара» яхача рубрика кIала кепатеха я эггара боккхагIа хьувкъам баккхара кубанцаша дIаболабаь болам хьаллацара хетаяь йола статьяши корреспонденцеши. Цу хьакъехьа хоамаш ду Ставропольски краера, Къилбаседа ХIирий республикера, Дагестанера, кхычахьара.

Журнал дешараштa пайла лургболаш я лакхера тIоа ловцабаларна пайдана доацача даьннад аьпна хетача лаьттаех пайда эца торонаш ювца «Нохара меттел плоскорезаш» яха а кхыйола а материалаш. Царна юкъе а белгала я Нохч-ГIалгIай юртбоахама республикански опытни станце Iилмай болхлочо Ю. Альбукаева язъяь «Тирка гIомарий проблемаш» яха статья.

Доккхача специализированни боахамий а комплексашка беча балха опытах а йолча материалех боккха пайда эша торо я колхозийи совхозийи экономистий, боахамий кулгалхой. Хьайбай фу тоадарах мел пайда боал дувц Курски Госплемобъедниене начальника В. Остановей цуй заместитела Л. Кибкалои.

Цу разделе я Къилбаседа-ХIирий «Птицепром» объединене директора заместитела И. Ваньке «Пайдане тIаккхетар» яхеи Нохч - ГIалгIай АССР Староюртовски коа тIара оалхазараш леладеча фабрика директора Р. Абуева «Ахкан замалахь птичникашка фо хуцар» яхеи материалаш.

«Баьцадаараши коартолаши» яхача раздела чудоагIа «Овсар дара меттел — гербицидаш» яха Нохч-ГIалгIайчен «Консервплодоовощ» объединене «Родина» яхача совхоза керттерча агронома Ю. Мушанлова хьехамаш.

Ца ешаш йита йиш яц «Iажагаьна Iаьржа рак» яха Майкопски опытни станце болхлочо, биологически Iилмай кандидата О. Барсуковас язъяь статья.

«Сельские зори» яхача журнала оагIонаш тIа дукха материалаш я хьалхле лелаерий опытах лаьца дувцаш.

С. ЧЕРВОНЫЙ,
«Сельские зори» яхача журнала корреспондент.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга

Эстони — СССР барттайнача дезале

Дукхача бIешеренашка къахьа хиниад Эстоне ялат. МоастагIаша когаш тIадеттош хIалекдора, тIема ала доагадора. Керда яь маьхк а сихагIа бIаьхийчар истола тIа бIаргаго йиш яр, ялат хьалкхедаьчун истолатIарчул.

Советий Iаьдало мара доизар тха тIой доахкача лаьтта бокъонца дола беркат. Ялата беркат деина Iанзар. Даьхен ихел хувцаяларца хувцабелар нах шоаш а — оамалашта, уйлашта, тIаьхувраштаI Уж хувцамаш доладелар, поргIато набахтенашкара араяьннача 1940 шера аьхки. Дог гIоздоахача къахьегамо хьалдиза хьалхара шу хувцамаш доладенна шу дар. Бакъда тIакхаьчар тIема къиза халонаш, са халкъа къонгаша Великие Луки яхача аренашка гойта турпалал. Ноаной бален белхари. ХIаьта котало а яьккха цIабаьхкар, керда вахар дилла болабелар.

Цу нахаца хилар, цар къахьегами гIулакхаши бIаргагулга, цар уйлаш йовзар дог гIоздоаккхаш да. Даьхен къахьегача халкъий дукхача къамий дезал ираз долаш хилар да цар керттера де лерхIар. Къахьегаме хьахул тахана IуйреI кхоанара дии, вай берий кхоане. Къахьегама турпалаш дукха ба тха вахара массе а даькъе: кхашкеи, заводашкеи, чкъаьрий лувцача кемаш тIеи шахташкеи, культуреи Iилмеи.

Даьхен маьхк. Цуи чам бовз вайна тахан, бовзаргба кхоана а масса йолча хана а. Цох тийша да вай.

Манивальд КЕСАМАА,
яздархо.
(ТАСС).

ХЬИНАРЕ КЪАХЬИЙГА ШЕРАШ

В. И. КЛАУСОН,
ЭСТОНСКИ ССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛЬ

Сийлахь-боккхача Октябра 60-гIа шу Эстонски ССР-е дIадоладелар дог гIоздаьккхача хIаманца: 1976 шера халкъа боахам дегIабоалабеча толамаш дахарах кхыча союзни республикашца цхьана цунна елар КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх.

Эстонена карагIдаьннараш — Советски Iаьдал долаш республика экономикеи культуреи сихха дегIаярах хила а доагIаш хьахиннар. Уж — Сийлахь-боккхача Октябра, Коммунистически парте, советски халкъий доттагIала идеяш котъялара къаьгта дола тешал.

Цун довле латтараша из «ший лоIамагIа» я яхаш эхь ца хеташ доацар дийца буржуазни Эстони фу яр? Малхбузен-европейски паччахьалкхений аграрно-бедала йола гIоича. Мехкага доаллар шоллагIа дунеи тIом хулаш ший промышленноста керттерча фондий маьха дола декхар.

37 шу даьннад Эстоне къахьегача халкъо революционни выступленеш ярах Советски Iаьдал юхаметтаоттадаьи СССР сийлахь-доккхача вежарашха долча халкъий дезала юкъе из яхаи.

Советски Iаьдала хьалашка хозденна дIаэттад эстонски лаьтта. Промышленни производство шовзткъе цаIазза дегIаенай. СихагIа дегIайоагIа энергетика, машиностроени, приборостроени, сланцеви, химически промышленность. Масала, электроэнерги тIом хилалехьарчул бIазза гаргга дегIаенай.

Социалистически юрта боахамо буржуазни Эстонечул шера шозза дукхагIа продукци лу. Юртбоахама производствана шерра интенсификаци еш, из индустриальни ларда тIа боаккхаш ба.

Бокъонца культурни революци хинай. ХIанз республике, деша даха ха йоаца бераш юкъера даьхача, хIара кхоалагIвар дешаш ва. Аллха цхьаи Таллински политехнически институте хIанз ерригача буржуазни Эстоне хиннарел дукхагIа студенташ ба. ЦаIи ахи гаргга миллион саг вахача республика 15 миллион экземпярал совгIа книжка арахец цхьан шера.

Эстонски къахьегамхой доазув доацаш чIоагIа курал еш ба башхадикача дукхача къамий Даьхен — СССР Союза гражданаш шоаш хиларах. Халкъаша айхха цхьана леладеча гIулакхийи вежарашха вIаши деча новкъосталеи башха-дика беркат гуш да массанахьа. Нагахьа санна, масала, Эстонски СССР-о селла дукха электроэнерги йоахе цига доккха дакъа да электростанцештеи сланец доахача предприятештеи тайп-тайпара оборудовани айтача ерригача союзни республикай. Эстонски СССР-о, эггара хьалха, хьинаре гIо ду кхыча союзни республикай халкъа боахам дегIабоалабара, царна электроэнерги, дунеи стандартий боарам тIа йола машинаш, прибораш, халкъа эша товараш лоаттадеш.

Юртбоахам лакхарча боарам тIа баккха иштта йиш хиннай мехка кхыча районашкара дукха а техника, минеральни удобренеш, концентрировании доакъараш лоаттадар бахьан долаш. Аллха ийслагIча пятилетке эстонски юрташка цхьачай 13,8 эзар трактор, 2,1 эзар ялаташ чуэца комбайнаш, 7,6 эзар автомобиль, дукха а кхыйола машинаш.

Эстоне къахьегамхоша толамца чакхъяьккхар ийслагIа пятилетка, дегаш айдеина дIайолаяьй иттлагIа пятилетка. Промышленни продукци маьхала яккхара хьалхарча шера план хайал хьалха кхоачашъяьй. Лаьтта леладераша юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 31 центнерал совгIа ялат гулдаьд.

Даьхен юбилейни шера къахьегамхоша доккхий мулаш даха лаьрхIад. ХIаьта хьалхарча итогаша гойт тIайийца декхараш толаме кхоачашдерга.

«Вай пятилетка — из экономика меттала яьккха халкъий доттагIала ленински политика», бедгалдир КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленуме. ИттлагIча пятилетке керда боккха гIа боаккхаргба Эстоне халкъа боахамо а. Кхычарел сихагIа дегIаухаргья электротехнически, приборостроительни, сланцехимически промышленность. Юрта боахаме къахьегараша лаьрхIад 1980 шерага ялаташ дикагIа хьувкъаде — хIара гектара тIара 35 центнерал кIезигагIа доацаш. Дукха гIулакхаш дергда халкъа вахара хьал-торо айяра. Цхьа цифра йоалаергья вай: республике 60 эзар гаргга квартира хьалъе лаьрхIад.

Ерригача республике — Фински залива бердашкара вежарашха йолча Латвецарча доазонашка, Моонзундски архипелагагара Чудски Iамга кхаччалца эстонски халкъ дегаш ураэтта къовсам лоаттабеш да КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра тIехьа, вай Даьхен низ чIоагIбара, коммунизм хьалъяра юкъе шийгара дакъа юкъе дахьа гIерташ.

(ТАСС).

Цифраши факташи

Эстоне дIалоац 45,1 эзар квадратни километр. Цига вахаш ва 1447 эзар саг.

* * *

Советски Iаьдала шерашка Эстоне хьалъяьй керда кхоъ город, 22 городской поселок.

* * *

ТIеххьарча шерашка юхаметта а оттаяьй хьал а яьй 500 совгIа промышленни предприяти.

* * *

1976 шера колхозашкеи совхозашкеи кхаьчай 1940 шера республике ерригача электростанцеша йоаккхаш хинначул кхозза гаргга дукхагIа электроэнерги.

* * *

ТIом чакхбаьнначул тIехьарча шерашка хьалдаьд 15 миллион квадратни метрал совгIа наха чубаха цIенош. Кердача квартирашка баха хайшаб, шоай фусамий хьалаш тоадаьд 90 процент гаргга болча бахача наха.

(ТАСС).

ЦХЬАННЕНА А БАЛА БАЦАР

Хельмут Рехесаара эггара чIоагIагIа сий лоадеш дола гIулакх дар буржуазни Эстоне президентаца цо «дIа-юха яздаьр». Таллински болхлочо хIанз из вела а къежаш дагалувце а хала дац 1939 шера 5 январе е каьхат, цо хIана яздаьд кхетаде:

«Хьамсара господин президент! Массанахьа а го баьккхаб аз болх лехаш, бакъда массанахьа а цхьа жоп лу: «Мукъа моттигаш яц...» Са 25 шу даьннад, юкъера дешар дийша ва. ХIаьта а моллагIа болх бе раьзя ва со. ТIеххьара дегондало Iа новкъостал дергхиларца я са».

Президентски канцелярера дера дог ца лаза отказ — цу тайпарча дехараштa ухийташ хиннарех цаI.

Эстонски ССР Октябрьски революцеи социализм хьалъяреи Центральни паччахьалкхеи музее ухкача цу дехарех хIара дар — бехкебараш хьабовзийта документ. Укхаза, архиве, хьалхагIа заочно, письмоца кIал яздаьча кулгах вайзар со-на цун автор. ТIаккха безам хилар цхьаннена а бала боацаш хиннача сага дIахора вахар мишта нийсденнад-хьогI, аьнна ха.

Адресни бюро хаьтта а хаьтта хьалехар аз Хельмут Рехесаар. Цун квартире дIачувоалаш эггара хьалха бIаргхетар — книжкаш. Уж укхаза ворхI эзарнел совгIа да.

Цу тайпарча библиотеках ца хьогаш мала хургва!

1940 шера, Эстоне Советски Iаьдал юхаметтаоттадича, болх боацаш хинна Хельмут Рехесаар гIишлош еча тресте электрикалла болх бе вийхар. ТIема шерашка из тIом беш хилар Эстонски стрелкови корпуса мугIарашка, хIаьта котало яьккхачул тIехьагIа ше хьалха лелаяьча профессегIа балка вахар. Цун къахьегама книжка тIарча йоазоша тешал ду вай мехка хьаьналча балха мах мишта бу. Из барагIа баркал аьннад цунна пенсе водаш а.

ХIаьта электрика професси дезала професси а хинна дIаэттай. Из караерзаьй Рехесаара воIа Аймуре. Цо укх шера хьанийцад инженера диплом.

Н. ЗАЙДЕЛЬСОН,
ТАСС корр.

СССР-е сланец доаккхачеи из чакхдоаккхачеи эггара керттера моттиг дIалоац Эстоне. 50 тайпара сланцехимически продукци бIаьш адресех дIаухийт укхазара. Сланцах хьайоаккх газ, доагора-пропиточни даьтташ, бензин, толуол, битум, фенолаш, тIоарскаш деча эша дубителаш, клей, лакаш, хIамаш цIенъеча пайда эца порошокаш, гербицидаш, электродни кокс, иштта кхы дукхаяраш.

Укх юбилейни шера «Эстонсланец» яхача производственни объединене болхлоша дош деннад 30 миллион тонн гаргга «боага кхера» бала.

Шера 500 эзар тонн сланец яккхал низ болча, болх бе дIайолаялийтача «Октябрьский» яхача разрезо ер шу доладелча денз планал совгIа из яьккхай 26,5 эзар совгIа тонн.

СУРТА ТIА: «Октябрьский» разрезе сланец доаккхаш да.

ТАСС фотохроника.

БОАГАЧА КХЕРА МЕХКА

Йоагача сланцех ВСНХ ше яздаьча записка тIа 1922 шера октябре В. И. Ленина яздаьд: «Итт шу е кхы итт шу даьлча Россена бIаьш миллионаш тергйола промышленноста тешшаме лард я...»

Юбилейни шу доладелча денз «Эстонсланец» яхача производственни объединене предприятеша аллха планал совгIа даьккхад 900 эзар тонн доагор — 1939 бIарчча шера буржуазни Эстоне даьккхар миссел. ХIаьта хIанз «боага кхера» хIара шера бовкх итташ миллионаш тонн. Цу доагорца болх беш я йоккхагIа йола шиъ электростанци — республика заводаштеи шахташтеи вина ца Iеш, мехка ерригача йоккхача къилбаседа-малхбузен района а энерги луш йола прибалтийски эстонски.

Сланцеви бассейна центр — город Кохтла-Ярве.

«Шанхай», «Гонконг» — моттигерча бегаш беча наха ца тохкаш цIераш яцар цхьан хана бассейне яьдача къеча болхлой поселкаех. Кохтла-Ярвески сланций музеерча фотографеш тIа ма-ярра къе хьагуш я уж. Сурташ тIа — бIеха, тIо билла боаца улицаш, ардакхех даь, лоха кораш дола цIенолгаш.

ХIанзара горняцки поселкаш дика кийчдаь вIаштIара даь цIеноош долаш я. Укхаза — клубаши культура цIеноши, берий бешамаш.

БIаь эзар гаргга саг ваха Кохтла-Ярве улл Фински залива лакха ирача берда йIоахалла. Цун бухь тIа гIолла бода Таллин — Ленинград яха асфальт теха никъ. Нагахьа санна хьо бус автомашинаца водаш хуле кулга аьтта оагIорахьа гургья электролампаша сийрдаьха шахтерски города улицаш, терриконий бухьигаш тIара цIе сердал.

Буржуазни Эстоне ломашцеи белашцеи сланец даьхача рудникашта тIом хинначул тIехьагIарча шерашка хьахиннай сланец доаха хIанзара предприятеш. Царна юкъе — Европе эггара йоккхагIеи, эггара чIоагIагIа механизировании йолчарех цаIи йола «Эстония» яха шера пхиъ миллион тонн доагор даккхара лаьрхIа йола шахта, «Октябрьский» яха из тайпа низ бола разрез. В. И. Ленина цIерагIча сланец доахача комбинато арахец шовзткъе иттанел совгIа химически продукце тайпаш — удобренешкареи моторни доагоргареи синтетически моющи хIамашкеи ароматически угле-водородашкеи кхаччалца.

Социалистически Къахьегама Турпала, очистни забоя бригадира Аксель Пертела «Нахи, кхереи, машинаши» яхача книжка тIа язду, тахан горняка цхьан сменагIа буржуазни Эстоне доаккхаш хинначул ткъозза дукхагIа сланец доакх яхаш. «Машинаш — уж я тхона турпала низ теларш» — йоах Пертела.

Кердача вахаро сийрдаьккха я шахтерий край. Лепаш я цун тIа хьалдеча кердача гIирсий сердал. Укхаза хьалъе йолаяьй иттлагIча пятилетка керттера гIишло — чоалхане минеральни удобренеш арахецаргйола Iалаьмате йоккха завод.

Бакъхиннад хургдар довзаш В. И. Ленина аьнна дешаш: Эстонера сланций бассейнах «промышленноста чIоагIа лард» хиннай.

Н. КОЛКУН,
ТАСС корр.

ЭСТОНСКИ ССР. Атмосфера астрофизикаи физикаи республика Iилман Академе Институто керда гипергалактиках йола гипотеза оттаяьй, вселеннех дола хьалха хинна хаттараш дукхача оагIорахьа хувца а хувцаш.

Дукххача мехкий Iилмахой башха гIийртаб галактика «массай парадокс» оалаш дола — доагача седкъий система массаштеи цар лелара сихалаи юкъера бувзам. Эстонски астрофизикашта хет хIара галактика гуш йоацача матере пордув гипергалактика гонахьа долаш, цун масса галактика массал иттазза гаргга дукхагIа а йолаш санна.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара сектора заведуюши, физико-математически Iилмай доктор Яан Эйнасто, зIамагIа бола Iилман болхлой Анто Каазик, Михкель Йыэвеэр галактикай спектор тахкара аппаратура кийчъеш боахк.

ТАСС фотохроника.

Городера город

Таллина нах баха йоккха район — Ласнамяэ хьалъяра план чIоагIъяьй. Из хургья бухтана юхе лакхача лоам тIа. Деррига транспортни некъаш лоама юкъе гIолла дахка лаьрхIад. Цо торо лургья таташ кIезигагIа а фо цIенагIа а хилийта.

Ласнамяэ вахаргва ши бIаь эзар саг — эстонски столице хIанз бахачарех ахаш.

Доазол дехьара

Тешшамерча прогресса наькъаца

14 ИЮЛЬ—ИРАКА РЕСПУБЛИКА КЪАМАН ЦIЕЙ

Баглада къулбехьен оагIорахьа, 180 километр гаьна, Двуречье (Тигреи Евфратеи хишта юкъе) бIарг ма-кхоачча йоккхача баьццарча беса аренашта юкъе улл Эд-Дивани-Кадиси яхача Ирака къулбехьен провинце административни центр. Из йоккха йоаца город дегIаахаро хьахьокх ерригаи Иракски республика прогресс. Укхаза хьалъяьй вай ханара хьалаш дола элеватор, болх бе йолаеннай дахчах хIамашъю завод, сиха хьалъеш латт машиний чархаш арахецаргйола йоккха завод. Бакъда укхаза керттердар — Басра-Багдад яха советско-иракски цхьана балхаш даро хьакхелла мехкдаьтта дIаухийтача турбай трасса цига гIолла чаккхъялар.

Геттара халача хьалашка чакхбаьккхар из мехкдаьтта пха биллара болх. Дукххача районашка из дIабахьа бийзар уналаш йолча моттигашка гIолла. Кхыметтел къаьнара Вавилон а меттахьа яккха йийзар цун пенаш тIа мехкдаьтта провод хьатIакхаьчача. Цхьабакъда, цу къаьнарча памятника зе ца дара лаьттана геттара IокIала яхийтар турбаш.

Цу къаьнарча мехка исторе лоархIаме оагIув хьайийллар 1958 шера 14 июле, Ираке империализманеи феодализманеи духьалара революци котъяларца монархически режим тIера Iоккхессача. Мехка дIакхайкайир республика. Цу хана денз дIайха шераш хьалдиза да Ирака ший чухьарчеи иштта арахьарча дуненца лоаттадечеи лоархIамерча гIулакхашца. Ший дегIабара даькъе белгалдаххал толамаш даьхал мехко.

Таханара Ирак — Iалаьмате йоккха гIишлоний майда. Республика чIоагIлуш я ший энергетика базаца, хьалъю плотинаши электростанцеши, фабрикаш, заводаш, ехк мехкдаьтта дIаухийта турбаш, доах хина каналаш. Хьахиннад промышленноста керда доакъаш: электротехнически, машинаш хьаяр, радиоэлектронни, кизгай. ДегIайоагIаш я мехкдаьтта даккхареи из чакхдаккхареи промышленность. Халкъо ший доалахьа ерзаьяча моттигашкара доаккха мехкдаьтта дукхагIа хулаш да. Сана чоп санна иккха дIадахар иракски халкъа ший Iалама торонех пайда эцалургбац яхаш империалисташа дийца хабар.

Ховш ма-хиллара Иракски республика чуйоагIа дунеи тIа мехкдаьтта даккхареи из кхычахьа дIаахийтареи керттера моттиг лоацача мехкашта юкъе. Шера цо доакх 100 миллион тонн «Iаьржа дошув». Мехкдаьтта даккхарах боала пайда паччахьалкхено дIахьожабу промышленности юрта боахами дегIабоалабара, школаш, наха чубаха цIеноош хьалдара, унахцIено лораяра, дешара, культура лакхъяра.

Укх деношка Ирака революционни командоване Совето чIоагIйир паччахьалкхеи ший экономически хьалаш чIоагIдара тIаерзаяь, мохк экономически а социально а дегIабара 1976—1980 пхе шера план. ХIанз толамца кхоачашъеча цу плана тIа белгалдоах промышленни производство дегIайоалаелга, къаьстта Ирак мехкдаьтта кхычахьа дIаахийта дезарах мукъайоаккхаргйола мехкдаьтта чакхдоаха промышленность дегIайоалаелга. Дикка рузкъа дIадохийт юрта боахама — цу даькъера продукци йоаккхилга шера 7 процентал кIезигагIа доацаш алсамдала деза. Из кхоачашдара юкъейоалае лерхI ирригацеи мелиорацеи гIулакхий, кооперативни болам дегIабоалабара, юрташка электрификаци яра шерра комплекс. Иштта чIоагIа терко ю образованеи социальни хьашташ кхоачашдареи дешашта.

Доккхий хувцамаш хиннад Ирака мехка чурча политически вахаре а. Цу гIулакха бола лоархIаме гIа ба, Иракски коммунистически парти а чуйоагIа, Прогрессивни халкъа патриотически фронт вIашагIйоллар. Из фронт вIашагIйоллаpo кхы а чIоагIбир прогрессагеи мохк демократически дегIабаргеи халкъ гIертилга хьахьокха къаман оарт.

1968 шера 17 июле, Ирака Iаьдал Баас яхача прогрессивни парте кара дахача денз, мехко чакхбоах арахьарча политикапара империализмана духьалара чIоагIа никъ. Цуа оаз низ болаш хозаш я ООН-е, кхыча 60-нел совгIа йолча дунеи халкъашта юкъерча организацешка. Иракски кулгалхоша дуккхазза дIакхайкадаьд 1972 шера кулг яздаь, цхьатарра бокъонаш хилари дIа-юха пайдане долаш цхьана гIулакхаш леладари хьаллоацаш йола СССР-ен Иракски республикан доттагIлен а цхьана балхаш дара а Договор советско-иракски юкъара гIулакхаш дегIадахкара чIоагIа лард йолга.

Советски Союзо чIоагIа новкъостал ду Ирака цун кортамукъа экономика дегIайоалаеш. Советски специалистий новкъосталца Ираке хьал а яьй еш а я итташ промышленни, юртбоахама, кхыйола объекташ. Къилбаседа Румейла яха мехкдаьтта доалла моттиг — советско-иракски гIулакхех боалача боккхача пайдан тешал. Дукха ха йоацаш из яр цхьаннена ца йовза, цхьанна хIаманца белгала йоаца Ирака район. Цига хьекхаш бар бIайха мух, къаьнарча наькъа такилгаш тIа гIолла лелар ингалий кираш. ХIанз гIумарашта юкъе лакха урагIъяхай мехкдаьтта вышкай болата конструкцеш, хIаьта Къилбаседа Румейла мехкдаьтта промыслаша лу шера 10 миллион тонн мехкдаьтта. Болх бе йолаеннай хьахинна цхьаькха а цхьа объект: из да Тартар яхача Iаман Евфрат яхача хинеи юкъера канал.

Ю. ГЕРАСИМОВ.
(ТАСС).

Пирамидай къайленаш

Гизерча — Каира юххерча — Iалаьмате йоккхача фараона Хеопса пирамидо цIаьхха дIабIарахьежача цецвоаккх. Цецвоаккх ширача замалахьарча зодчей инженерни лоархIамий нийсалои цар архитектура уйла технически нийса кхоачашъярои. Пирамида хьалъяь блокаш кхыметтел ирача урса дит а чуотталургдоацаш, селлара нийса вIаши бага оттийта я. Пирамида бухагара цхьатарра йиъ оагIув цхьа сантиметр совгIеи эшашагIеи йоацаш нийса хьалъяь я. Лоадамбоаца градусилг мара башхало яц горизонтагахьа лестача пирамида йиъ оагIои саьнашта юкъе. Цо хьахьокх ширача замалахьарча египтянашта математика геттара дика ховш хинна хилар.

Хеопса малхара каш хьалдаьраш а иштта дика астрономаш хиннаб. Из бакъду пирамида оагIош дунеи оагIошца бокъонца нийсдаь детта хилaро. Цул совгIа, къилбаседехьарча оагIорахьа я оагIора леста, кIоаргга гIирса чу вугаш йола ийче. Нагахьа санна цун йIоаххала сигаленах хьокхабаллалца уйланга никъ байтача, цо бокъонца хьахьокхаргья 4,5 эзар шу хьалхагIа сигала Къулба седкъа баьга моттиг. Цу тайпара ийченаш кхыча египетски пирамидашка а я.

Ширача замалахьарча говзанчий йоккха говзал хьахьокхаш дола уж тешалаш духтIавоалалуш да.

Цхьабакъда Iилмахой хIанз а тIехьа духтIа ца боалалуш дола хIамаш а доахк пирамидаех. Масала, «Мидл ист» яхача английски журнало язду, зIамигъяьча Хеопса модела бухьа тIа хьалъэлла улла маятник дIа-са ца лестача е шорттига бухьа гоннахьа ца кхестача Iергъяц, цхьабакъда нийсса бухьа тIа сецаи метгахьа ца хьовши цIаккха а юсаргъяц яхаш. Нагахьа санна модела чухьа дулх е баьцадаараш Iодехкача, уж докъа а лийя, ца талхаш дада.

Цхьан американски Iилмахочо пирамида хьисапе а йолаш шийла чуIе моттиг е лаьрхIа хиннад яхаш хоам бора «Аль-Ахбар» яхача каирски газето. Цу гIирса чу шийна вижа алла цIа даьд цо. Массехк ди даьннача тIолла Iилмахочоа гуттаьннад, цкъа-дале, цо дегIа дикка эшавенна хилари шозлагIа-дале, бийсанна салаIара массазарчул дукха кIезигагIа йола ха шийна тоъаш хинна хилари. Тохкамхочо иштта теркалдаьд, дувцеи алеи йиш йоацаш селлара чIоагIа ший память тоаенна хилар а.

Тамашийна хIама да пирамидерча шуша модела чу еггIача баьцовгIаша «дер» а. Юххьанца малхбоаленгахьа леста йолалу уж, цул тIехьагIа ах го боаккх цар, къулбехьенгахьара малхбузентахьа а яхе. Нагахьа санна малхбузенгахьарча оагIорахьа алюминиеви экран баьцовгIана духьала оттайча цун тамашийна «борал» соц. МоллагIча кхыча оагIорахьа оттайча экранага хIама дулац цун «борала».

ХIанзалца хьа цхьаца-цхьаьца бола энтузиасташ мара хиннабац египетски пирамидай къайленашта духтIабовла гIерташ. Сакъердам бар, фараоний малхарча кашай «тамашаш» цIенхашттагIеи кIоаргагIеи Iомаяро фу хьахьокх ховлга.

А. СУРИКОВ,
ТАСС корреспондент.
Каир.

«Вакейжада» яха бежа Iуй цIей

Бразиле къилбаседа малхбоалехьарча штаташка нагахьа цIей дIадодац традиционни «вакейжада» — кадайлан низан ковбоий (говраш тIа багIа бежа Iуй) къувсалуш дола сакъердаме ловзар — юкъе доацаш.

...ГIум чухьаьрцача йиъсаьна бежкартара арахьед къона бугIа. Цунна тIехьа хохк шин говрабаьречо — «вакейроша». Царех цхьанне декхар — геттара нийса диллача бIаь метр дIаьхача жIака тIа гIолла бугIа ядийтар. ШоллагIволча бежа Iуно, теркад а яь, бIаь метр чакхйоалача дIакхоаччаш бугIа цIог хьа а лаьца, цIаьхха, бокъонца нийса лоархIам а баь, ка теха нийсса аркъала гоха деза ах тонн деза хьайба. Нувра чу ца боагIабеннача ковбоех бел сакъердамга хьажа баьхка бIаьш нах, бегбоах цар уж. Массаза а теннарг лоархI эггара кадайгIеи майрагIеи хиннар.

КIезига моттигаш нийслац дорхъенна бугIа хехка йодача говра тIа а тоссалийя, говра баьрий лаьтта вожаш. Юкъерча бIаьшеренашкара бIухо санна гамажа сомача нахьарах даь дувкар тIадувхаш из вале а, ишта тIера чувахача во хьал долаш хул.

Бразильски бежа Iуний из Iаьдал дола массех бIаь шу да. «Вакейрой» яхьаш эггара хьалха дIайолаеннай вурийттлагIа бIаьшере йолаеннача юххье Бразиле Къилбаседа-Малхбоаленерча йокъал латтача бIарг ма кхоачча шерача шаьрача аренашка. ДогIаш делхача аьхки, аренашка моша буц шортта йолча хана, хьайбаш шоай мукъагIа дуташ а шерача аренашка гIолла даьнна лелаш а хиннад. Иокъал йола ахка хьатIадеча бежа Iуша хьагул а дийя, цхьа Iул деш, тамагIаш доахаш хиннад царна, тIаккха, даьша тIадожадарах цхьадола доахан доаде дIачулуши вожаш лоаман даьгIенашка дажа хьалдугаши хиннад. Ковбойцта кIезига хьовзам беш хинабац Iулах къаьстача бугIаша. Шоай низ ма кхоачча царна тIехьа хехкаш хиннай бежа Iуша, хьайбана муш кач тасса гIерташ. Иштта хьахиннад «вакейжада».

Гаьнна хьалха дIаяхача ханашка хIанзардар санна доацаш кIезиг-дукха ший тайпара хиннад из ловзар: яхь йолаеннача хана бугIа Iотоха меттел, цу сахьате цун когаш дIадехка а хIаьта иштта оасаш йоахка нихь кертах хьоарчаде а дийзад бежа Iуй. Белгалдоалаш хIама да, Бразиле, кхыча латиноамерикански мехкашка санна, коррида — Испанера цу континенте дена, дорхденнача хьайбанца герз детташ хулаш дола дов ца хилар.

Вай деношка юртарча аристократена тIа-тIа дукхагIа ший тайпара сакъердам хулаш боагIа «вакейжадах». Шоай доалахьа эзараш доахаш долаш болча бIаьхийча помещиккий мара торо яц хIанз яхьаш вIашагIъехка, безача маьхе говраш эца, турнире дакъа лацара бокъонах мах бала. Массаза а кIантий яхь лоархIаш хинна из ловзар аллха коммерцега доалаш доагIа.

ТIаккха «вакейжада» бежа Iуй юкъе боацаш хул хIанз яхилга дий из? Данне а дац. Цхьабола «вакейрош» шоай даьй помещиккий цIерагIа къувсалу (котваьлча даьккха совгIат, ховш ма-дарра даьпка кхоач). Вожаш цу традиционни яхьашка сакъердама хьежараща дакъа лоацаш хул, хIаьта цу юкъе ца хилча, ший атта доацача вахарах вахар лархIац бразильски Къилбаседа-Малхбоалерча бокъонца волча цхьаь цхьан бежа Iуно.

Г. ПЕТРОВ,
ТАСС корреспондент.
Бразилиа.

ХЬАННА ПАЙДАНЕ ДА ИЗ

МАДРИД. (ТАСС). США цхьадола гIозараш Испани НАТО юкъеоза гIертаро чIоагIа корзагIа яьккхай испански общественность. Цу тайпара гIулакхаш, язду цунна дийза «Арриба» яхача газето, мохк Къилбаседа атлантически блока, эггара хьалха Вашингтона деррига лоIамаш кхоачашдара тIаберзабе гIерташ да. Испани политически а социальни а дегIаяра наькъа тIа яьннай, цудухьа из декхарийла я цунах дIа ца кхетара политика дIакхахьа.

Испани НАТО юкъеяхар хьалловцараша, цу тIема организацена юкъе яхаро Малхбузен Европана тIалатта кхерам дIабоаккхаргба яхар санна дола гIулакх хьалхашка а теттаи, леладу гIулакхаш цхьаккхе лард йолаш дац, белгалдоах «Бланко и негро» яхача журнало.

Алхха говзанч хинна Iац

ДIадахача 1976 шера республикерча 29 профтехучилищe дийша араваьлар 80 тайпара говзалаш йола итт эзар гаргга дипломированни специалист. Халкъа боахаме балхаш де дIахьожабаьб уж.

Бакъда, болхлой къона тIехье кийчъяра кхоачам бац цхьа материальни база. Из гIулакх чаккхдаккхара боккхача лоархIаме да педагогически коллективаш дика хилар, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, шефство лелаеча предприятеша айхха бувзам лоаттабар. Хоза я хеташ белгалдаккха дог доагIа цу хьакъехьа вай республико дикка гIа дIахьалха баьккха хилар.

Цунна тешал ду масалаш да тха училищашкара арабийнна нах производстве хьалхе лелаераш хинна дIаотташ хилар. Массехк шу хьалха № 1 йолча технически училищера араьяьнна Л. К. Черкупова СССР 50 шу дизара цIерагIча химически комбинате болх беш я аппаратчица а йолаш. Цига балха енача дийнахьа денз дика къахьегарца белгалъяьнна из, хIанз я СССР Лакхехьарча Совета депутат, хIаьта училище йистеяьккха ваьлча балха вахача А. И: Буваенкох хилар ВЛКСМ XVIII-ча съезда делегат.

Хьокхам эпа мегаргдолаш гIулакх да училищештея юкъерча школаштен юкъера доттагIал. Масала, чIоагIа доттагIал да № 2 йолча технически училищан № 21. 35 йолча юкъерча школайн дешархошта юкъе. Иштта чIоагIа да СПГТУ-8 коллективо № 116 йолча школа дешархошца дIаюха леладу гIулакхаш а. Боккха пайда лу цар.

ХIанз массанахьа тоъаш бац гIишлонхой, быта, торговле, коммунальни боахаме болх бераш. Ховш ма-хиллара, дегIайоагIаш я производство, цуига хьежжа дукхагIа эшаргба болхлой. Уж кийчбе декхарийла я училищеш. Из декхар кхоачашдара данза даргдоацар да базови предприятеша — Нохч-ГIалгIай АССР кхачан промышленноста министерствос № 12 йолча ГПТУ-на лаьрхIан хIамаш тегара производственни объединене № 26 йолча технически училищена лаьрхIан зданеш хьалъяр.

ХIанз долаш да профессионально - технически дешара заведенеш лакха говзал йола кадраш кийчъю моттиг а я дIаоттаяра дола хьалаш. Цу даькъе лоархIаме да уж нах боагIабоагIача дIанийсбар, болхлочун профессии царна езалургг гIулакхаш предприятешка вIаштIехьлахар. Дийша а баьнна предприяте хьабаьхка къона болхлой укхаза чIоагIбенна дIаоттаргба уж дика тIаэце, царна общежитеш, кхыдараш хулийте.

Цхьайолча предприятеша йоакхо яц къонача болхлой. Царех лархIа еза хIамаш тегара производственни объединени кхачан промышленноста предприятеш, маькхъю завод, маькхъю комбинат, Нохч-ГIалгIай АССР торговле министерство, кхыяраш.

Хьокхам эпа мегаргдолаш да Ленина орден лелаеча Грозненски монтажни управлене № 7 йолча трестан № 5 йолча СГПТУ-нен юкъе латта гIулакхаш. Массехк шера вIаштта шин база ларда тIа латтача училищена цахаддаш йоакхо ен хьайоагIа - управлени. Хьалъяьй училища керда здании, 465 сага лаьрхIа общежити, хьалъянь яьккхай шоаш цхьана салоIаргдола лагерь.

Кхыча тайпара да гIулакхаш кхычахьа. Хьаэпаргья вай Нохч-ГIалгIай АССР торговле министерствон № 6 йола профессионально - технически училищеи. Цу училище кийчбу торговлен юкъарча кхачани болхлой. Хеталу фу юкъ йоал училищанеи базови предприятеш йолча торговле министерстванен (министр Ф. В. Миочев) Грознефть объединене УРС-ен (начальник С. Ц. Петросов) юкъе аьнна. ВIалла а юкъ ялац. ХIаьта а гIулакх долчча тайпара техкача гучадоал шоашта специалистэш кийчбеш йола училище цар теоса йиталга, хеталу царна къона болхлой эшац, аьнна.

Цунах а цхьа масал доаладе йиш я. Училище производственни практика йолаелча производственни дешара мастераш уйлае езаш хул дешархой практике дIа мичахьа нийсбергба ца ховш. Укхаза аз дувцац дийша баьннараш балха дIаоттабар.

Цу балхаш тIа цар ухийт бригадни хьисапе кийчбаь хайра хIама ца ховш бола шоай болхлой. ХIаьта училище яьккхараш, хургбола продавецаш цар лелабу кхыча балхаш тIа: товраш дIа-юха кхухьаш, витринаш юлаш, хургболча повара шка кхоачаш дайт баьцададараш цIендара, яьш дилара, кхыдола балхаш.

№№ 7, 33, 78 йолча тикан заведующеша, № 7, 11 йолча столовей, кулгалхоша бокъо лац мастерашта цига дешархоша урокаш дIаяхьа. № 11, 20, 22, йолча столовешка продукташ лац дешархошта Iомабалара кхача кийчбе, тIехьагIа из дIабохка йиш йоллашехь.

Практике баьхкача мехкарашта лац спецбарзкъаш, нагахьа делча а тиша дараш лу. Цар болхлой мичаб уж! Иштта дешархошта тIачIоагIбац цар говзал совйоаккхаргйола хьсхамчаш. Цу тайпарча хьалаша торо хилийтац таханарча дено дIадеххача тайпара говзал йола болхло хьалкхеве.

Болхлочун лакха квалификаци шин даькъагIа хьахулаш я: теоретически дешарахи практикахи. Ала хала дe царех лоархIамегIа малагIа да. Практика декхар да Iомадаьр чIоагIдарал совгIа къонача болхлочун шиi профессецара безам совбаккхар а.

Эггара хьалха производство миштай хов практике веначоа. Дика хул нагахьа саьна цунна из езаялийтара оарцагIа вала кIала саг хуле Иштта ца хуле балхах дог эккха а тарлу. Балхах дог эккхаш хул керда веначун цун шиi болх а ца луш кхыбар белча е къаьнача техника тIа болх бе из оттавича а.

Тешшаме ала йиш я практика чахъяккхара дика база йолча училище арахеца къона болхлой квалификаци лакхагIа йолаш хургба, аьнна. ХIаьта тха цхьайола училищеш чуйола зданеш тищдена да, тоъал общежитеш. Столовеш, спортивни залаш, салаIа моттигаш хIанзарча кагирхой хьашташ кхоачашдеш яц.

В. САЙДАЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР профтехобразоване республикански управлене инспектор.

ПИОНЕРСКИ АХКА

ДИКА САЛЕIАР БЕРАША

Укх тIеххьарча шерашка Сунженски района педагогически коллективаша дукхагIа теркам тIаухийт дешархоша салаIара гIулакха. Халкъа образоване отдело профсоюзни, комсомольски организацешца цхьана кийчъяьй лаьрххIа мероприятеш. Плана юкъе я дешархой производственни бригадаш, салараш леладу звеньяш, гIишлошъерий отрядаш, хIара школе я унахцIенон плохадкаш.

Пионерски лагерашкеи школьни дешархой бригадашкеи тIачIоагIбаьб лакха говзал йола воспитателаш, физвоспитане преподавателаш, медицински болхлой.

ХIара шера дукхагIа хул дешархой производственни бригадаш. Дика дIаболабаьб болх Троицки юкъерча школа производственни бригадо. Укхаза 120 саг чувоагIаш вIашагIъелла кхо звено къахьегаш я XIX партсъезда цIерагIча колхозе. Цу бригада доакъашхоша 12-та гектара лаьттан тIа помидораштея кабуцаш оасар даьд.

Белгалъяха еза дика болх бу Ассиноки, Карабулакски №№ 1, 2, йолча, Серноводски № 1, 2 йолча юкъерчея Троицки баршерарчея школай производственни бригадаш. Производственни бригадашта дIачIоагIбаьб лакха говзал йола специалисташ.

Карабулакски № 1 йолча юкъерча школа дешархоша (директор М. С. Фролов) хьагул я дах 550 килограмм говрбаргий гIаьнаш дIачуденнад заготконторе. Первомайски № 2 йолча юкъерча школа дешархоша (директор А. А. Гайтукиев) гулдаьд шовзткъа килограмм ландышаш. Дарбан баьцаш кхы а гулъеш латт.

Троицки юкъерча школе (директор А. Р. Чередников) болх беш я 17-тта саг чувоагIа зизаш леладу звено (кулгалхо Е. Ф. Демонова). Бераша фуна лаьрхIа шиi гектара лаьттан тIа зизаш хьалхкеду.

Школашка вIашагI а ехка болх беш я гIишлошъерий отрядаш. Цар школьни мебела ремонт ю, басараш хьокх, кабинеташ кийчъю. Из болх дика лел Карабулакски № 1, 2, Ассинохи № 1 йолча школашка.

Берашта дукха еза XIX-ча партсъезда цIерагIча колхоза беша улла космонавта В. Комарова цIерагIа пионерски лагерь. Колхоза кулгалхой кастаката хул лагере баьхке. Лагера воспитателаш Троицки юкъерча школа хьехархой ба. Бераштa юкъе кхетама болх дика вIаштIехьбаьккха лелабу лагера йоккхагIйолча вожате Т. И. Ситкинас, воспитателаша НераденковгIар.

Шоай мукъайола ха дика дIахьу цхьаннахьа дIа-хьа ца долхаш цIагIа дисача бераша а. Саготтадалийтац берий. Школашка болх беш я унахцIенон площадкаш. Сакъердаме да цигара вахар. Фега тайптайпара ловзараш ду, экскурсешка ух, фаьлгаш деш, кино хьож, кхыйола мероприятеш чакхйоах.

Бераштa къаьстта езаенна я Орджоникидзевски № 1 йолча юкъерча школа унахцIено тоаяра площадка (воспитателаш В. А. Лихолетоваи К. А. Николаеваи). Бераштa лагере дукха керда хIамаш довз. Уж Iомалу доттагIал леладе, эшача гIо-новкъостал де.

СалаIа бераштa кхы а тоъал ха я. Малхо богагабаь, тоабенна боагIаргба уж школе деша.

Е. СТИХИНА,
КПСС Сунженски райкома инструктор.

Мичуринскера артисташ — вайцига гастролешка

Грозне М. Ю. Лермонтова цIерагIча театре дIайоласннай Мичурински паччахьалкхен драматически театра доттагIлен гастролеш.

ХIанзчул дезткъа шу хьалха хьахиннача цу театро творчески вахара бIаьха никъ баьб.

Вай республике далехьа вай мехка дукххача моттигашка шоай говзал йовзийташ гастролеш яьй театро.

Цун сцена тIа увттаьй хано техка а зрителаша лакха мах баь а йола А. Островске «Поартал йоацар», М. Горьке «Железнова Васса», А. Гончарова «Мухале», М. Рощина «Валентина Валентина» цIи йола а иштта, кхыйола а спектаклаш.

Театра вахарца айхха ювзаенна я Жаров Михаила, Орлова Любова, Ильински Игора санна, кхыболча а вайна дукхабезача цIи хезача советски артистий цIераш. Дукххаза а лайзаб уж Мичурински театра сцена тIа.

Мичурински театра коллектив вай республике духхьашха ена я. Грозненски зрителашта мичуринцаша гойтаргья И. Кароджана «Дайна къьхат», А. Лауличукаса «Ца безама бос» Х. Виолийске «Кхерах бааь бIи» яхараш санна а кхыйола а спектаклаш. Дицдалийтадац бераш а. Царна лаьрхIа я Е. Шварца «ЦIе кийлг» яха пьеса.

Театра творчески коллективе вIашагIкхийттараш тайп-тайпарча ноахалех бола лакха говзал, талант йола актераш ба.

Нохч-ГIалгIайчен зрителий хургдолча творчески вIашагIкхетарашка боагIаш бола мах бе торо хургья Мичурински драматически театра артистий говзала.

Я. РОЗИНА.

СУРТА ТIА: «Да» яха графа тIа дIаяздe хIама цахилар» цIи йолча спектаклацара сцена. Яновский — артист А. Давыденко. воти Сеня (юкъе латтар) — артист В. Соколов, Лиля — Г. Сысоева.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ТХОАЙ ДЕКХАРАШ КХЕТА А ДЕШ

Тха районе 16 клуби культура ЦIаи да, 18 библиотека я. Ер шу доладелча денз района культура ЦIеной художественни самодеятельноста довкъашхоша 16 концерт деннад. Царга хьожаш хиннав 6456 саг. Укхаза къаьстта хьоахае лов дика болх бу Долакоара культура ЦIен художественни самодеятельноста коллектив (директор С. Чертоев, художественни кулгалхо М. Чантиев) Шоай юрта а городе а безаме тIаэц из коллектив.

Иштта дика болх беш я СоасIапчара культура ЦIен (директор У. Коригов, художественни кулгалхо Л. Коригова), Пушкина участка культура ЦIен (директор А. С. Костюрин, художественни кулгалхо Л. Керимова), «Луч» яхача комсий совхоза культура ЦIен (директор Т. Балуева, художественни кулгалхо М. Чантиев) художественни самодеятельноста коллективаш.

Тха культучреждений болхлой лоалахарча вежарашха йолча республикай культуреи искусстван болхлошцара бувзамаш ди массаза дала чIоагIлуш латт, къаьстта хIанз, вай беррига мехко Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара кийчо еча хана. Царех хIара вIашагIкхетарах доккха цIей хул.

Тхо долча хиннай Черсий-Балкхарой «Кабардинка», Нохч-ГIалгIай «Вайнах» яха ансамблаш, республикански теникий театр, Къилбасела-ХIирийчера эрсий драмтеатр, иштта кхыйола творчески коллективаш.

ХIанз района культура учрежденей беррига болх Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-доагIа накъадахара тIаберзабаь ба. Цу гIулакха лаьрхIа массайолча культура учрежденешка кийчъеш я «СССР халкъий доттагIал», «Советски Союза гражданин», «Советски Iаьдал — халкъа Iаьдал» яхача темах монтажаши стендаши. Историко-революционни темах фильмаш хьокхаргда, «Советски вахара хьисап», «Ленински къаман политикен СССР халкъий доттагIали», «Ленина паччахьалкхенахи социалистически демократехи» яхача темах лекцеш ешаргья. Шоай дош аргда агитбригадаша а.

Кхашка балхаш кхехкача хана а чакхъяха лаьрхIа я дукха мероприятеш. «Ялат лоацца хана чуэпаргда» яхача девизагIа вIашагIйолларгья агитпоезд. Цун доакъашхоша «Сийле хийла ялат кхедеча кулгашта», «Йоакхо ечунна беркате да лаьтта», «Ахархочуй говза кулгаш» яхача темаех лекцеши беседаши ергья. Хьалхле лелаеча юртбоахма болхлой сий дара сайренаш чакхйоахаргья, хьалхарча кIи марса цIей кийчдергда.

Массанахьа а лелац тха района культура учрежденешка гIулакх дика. ХIанз а массайолча клубашкеи культура цIеношкеи вIашагIъехкаяц художественни самодеятельноста коллективаш, йолчар а болх боагIача тайпара лелабац. ЧIоагIъянза я материальни база, тоъаш бац клубни болхлой. Укх шера тха районера 16 саг юкъерчен лакхерчен культура дешара заведенешка деша воьийт.

Культучрежденей материальни база тоаяра района партийни советски организацешкара новкъостал эш тхона.

М. ХАРСИЕВА,
МагIалбика района культура отдела инспектор.

КУЛЬТУРА БОЛХЛОША — КХАШКА КЪАХЬЕГАЧАРНА

Сихденна лел хIанз кхашкара балхаш. Къахьегамхой салоIаш йоаккха ха ма-хулла сакъердамегIа хилийтара дукха къахьег Назрановски района культучреждене болхлоша.

Районе вIашагI а елла болх беш я «Сийлахь-боккхача Октябра даха ма-доагIа накъадахар» девиз йола агитпоезд. Цун программа юкъе да иллеш, халхараш, юмористически номераш.

Агитпоезд кхашка яр дилла а дог гIоздоаккхаш хул. Цун доакъашхоша концерташ гойт, хьалхалаттараш хестабеши тIехьбусараш бегбоахаши къахьегама листокаш арахец, лекцеш, беседаш, обзораш чакхйоах. ХIара дийнахьа кхай тIа керда журналаш, газеташ, специалисташта лаьрхIа технически литература кхухь библиотекараша.

Республикански агитпоездаца айхха бувзам лоаттабу района агитпоездо. «Октябра 40 шу», «Назрановский» совхозашка яха хиний цу шин агитпоезда коллективаш. Царца лораш, парикмахераш, гIулакх деча сфера болхлой бар.

Хьалкхувш латтача тIехьенна коммунистически кхетам балара чIоагIа лоархIам болаш я Назрановски районни культура ЦIагIа болх беш йола тIемен къахьегамен сийлен музей. Музея айхха бувзам лоаттабу юрта боахамеи промышленностен хьалхалаттарашца. Цига вIашагIтехай Социалистически Къахьегама Турпалех Албогачиев АртагIах, Барахоева Лемкайх, доярка йолча Тимурзиева Розайх йола материалаш.

Ялат кхедераш дог айденна а болаш лоацача хана ялат чуийца балара низ кхоачар де уйла йолаш ба района культура болхлой.

М. АУШЕВ.

Сибарегlера lилман форпост

Новосибирска юххерча Академгородока ткъо шу дизад. Цу юкъа деррига дунена дIаяйза, мехка малхбоален Iилма форпост хинна дIаэттай из. 43 Iилма-тохкамен кхоъ лаьрххIа йола конструкторски бюрои дика болх беш я фундаментальни а прикладной а Iилмай деррига доакъош тохкача.

ЦIи хезачен къоначеи Iилмахоша цхьана къахьегар, производствица айхха бувзам лоаттабар, шоашта меттел балха оттаргйола тIехье хьалхкерра йоакхо яр СССР АН Сибирски отделенега толамаш доахийта лард я. ВорхI бIаьннел совгIа кердадар деннад сибарегIен Iилмахоша халкъа боахама. Алхха пхьлагIча пятилетке уж балха юкъе доаладарах баьнна экономически пайда цаIи ахи миллиард сом ба.

Новосибирски центо СибарегIен а Гаьнарча Малхбоален а Iилма дегIадоаладара керттера пха ба. Цун филиалаш болх беш я Иркутске, Улан-Удэ, Якутске, кхыча городашка. Шера ба сибарегIен Iилмахой кхыча мехкашкарча коллегашцара бувзам. Социалистически мехкий Iилмахошца цхьана сибарегIе Iилмахоша балхаш ду 80 актуальни проблемей темей тохкаш.

Iилма дунен тIа дика довзаш да ядерни физика Института балхаш.

СУРТА ТIА: Iилмахой-геологаш, Ленински преме лауреаташ Н. В. Соболеви (аьттехьарвар) В. В. Хлестови. Метомарфизма фацей цикла болх барах царна даьд лаккхара совгIаташ.

А. ПОЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

САГОТДЕ ХА ЯЦ

Тайп-тайпара хул сага кхел. Цхьавар бера хана денз атта вахар долаш хул, вокхан вахар — хала. ТIаккха мишта хиннад Демеев ИсмаIала вахар?

1940 шера ИсмаIала шиi шу даьлча кхийтта нана елар цун. Наьна морзонах ваьнна хала хилар цун бера ха. Ялх шу даьлча велар да. Йижарий, вежарий, кхы кхоачара нах боацаш бойла висар зIамига кIаьнк. Бакъда, цун йоакхо, йир Советски паччахьалкхено. Киргизски ССР Такмак яхача городе берий цIагIа дIайийцар из. Укхаза хилар цун мел эшар. ВорхI класс чаккхъяьккхар цо цу цIагIа. Цул тIехьагIа Фрунзерча профессионально-технически училище деша а ваха электрика говзал Iомайир.

1955 шера ИсмаIал дIанийцар комсомола мутIарашка. Цу шера Советски Эскара гIулакх де вахар. Кхаь шера полковой школе гIулакх даьцул тIехьагIа из юха цIавера ше ваьча Шалински района Октябрьское яхача юрта. Укхаза юхьанца из болх беш хилар радиомонтерала. Цул тIехьагIа из электрика болх беш хилар Аргунерча шекар доаккхача заводе. Цига болх бешшехь цо чаккхъяьккхар сайрийнарча школе 11 класс. 1965 шера деша эттар Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института. Цу шера парте а дIайийцар зIамига саг. Иштта я Демеев ИсмаIала лоацца биографи.

ХIанз бархI шу гаргга ха я Октябрьское яхача юртарча № 1 йолча юкъерча школе эрсий мотти литературен, наьна мотти литературен хьехаш ХьасанIа ИсмаIала болх бу. Цу юкъа дукхача берашта чIоагIа дукха езаялийтай хьехархочо ше хьеха предметаш. Цун уроке нийсвенначоа ховргда ИсмаIал дика хьехархо волга. МоллагIа ше дувцар бераша дикагIа кхетадергдолча тайпара масалаш кхувлаш дувц цо. Цудухьа цхьаккхе а дешархо хилац уроке саготдеш, хIама ца деш вагIаш.

— Из говзал хIана хержар Iа? — аьнна шийга хаттар дича ИсмаIала жоп лу:

— Сай бера ха дагаехача, хIанзарча берий иразе вахар дайча кхийтар со се хьехархо хила везилгах. Царех бизза советски гражданаш, бокъонца бола ленинцаш хилийта хьажарал бехктохкамегIа хIама кораданзар сона. Цудухьа хилар со хьехархо.

Дика хьехархо хиларал совгIа из ва юкъарча вахара дукха дакъа лоацаш а. Массехк шера вIаштта № 1 йолчен № 2 йолчен школай хьехархоша из херж шоай юххьанцарча партийни организаце секретаралла, иштта укх шера юрта бахача наха из хержар шоай юрта Совета депутаталла. Цул совгIа из ва халкъа тIахьожама комитета председатель.

Дукха ха эп уж гIулакхаш дика чакхдахара. Цкъаза кIезигагIа е езаш хул наб, мукъа денош дIалоац. Цхьабакъда, цу гIулакхах леткъаш вац коммунист, хьехархо Демеев. Цунна хов шиi ха пайда хургболча тайпара дIаекъа, деррига а шиi аргIа оттаяь ду цо. Дега тоам хул шийна тIадилла декхар кхоачашдича. Нахана та ховш, царна дегIала ваха вIаштIехьдоалаш вола Демеев дукха веза массарна а. МоллагIа хIама ийккхача цунца дагабовла боагIа уж. Цунах доккхал ду новкъоста Демеева.

Эшшача метте сага тIачовха, харц ваьннар юхаметтаоттаве а вIаштIехьдоал цун. Бакъда, цунна эгIазавоац цо човхавар. Харц волга дIахойт ИсмаIала цунга.

Цхьавола саг хул моттийта хIама леладеш. Из даллац ИсмаIалах Цо деш мел дар моттийта а доацаш дег тIара деш да. Хов цунна деррига водар тIехьашка таттар, дикадар нахага кхачийтар сага ираз долга.

Дукха ха йоацаш гучадаьлар сона ИсмаIал книжкаш дукха дезаш волга. Цун цIагIа я йоккха библиотека.

— Мукъа ха дIа мишта хьу Iа? — аьнна хаттар дича ИсмаIала жоп делар: — Сона хац из яхилга фуд. Мукъа ха хила йиш яц сага. ХIара минута учете хила еза.

Юрта бахача наха Демеев вовз дика лектор хиларах тара. Клубе кино деча из дIадоладалале хьалха цо каст-каста лекцеш еш, беседаш ю шиi юрта бахача наха. Укх деношка массехказа хиннав из СССР кердача Конституце проектах лаьца наха дувцаш. Шийга деча хаттарашта кIоаргга жоп дала вIаштIехьдоал цун. Цахаддаш политически художественни литература дешарца довз цунна дунен тIа латта гIулакхаш. Лекцешта, беседашта кийчо еш цунна новкъостал ду цо цIагIа хьайдеча «Правда», «Известия», «За рубежом» яхача а кхыдолча а газеташ.

ИсмаIала дешача книжкашта юкъе хул фантастически литература. Масала, цунна дукха веза И. Ефремов, А. Кларк. Цо каст-кастта юха я юха я деш Чехова, Достоевске, Золяй книжкаш.

— Хьай библиотекана лаьрхIа книжкаш мишта Iалаш ду Iа? — хетт аз цунга.

— Цхьа система а йолаш Iалашдаш аз уж. Миччахьа се тIаккхаьчача хозаденна книжка эц тика тIара, лотокашкара. Цкъаза дешахьалхле йийше хозлу книжка, цкъаза вовза автор хилча эц. Цкъаза — керда книжка миштад хьажа ловш. Хьехархочун балха тIа цхьаккхе а книжка дисац накъа ца доалаш. Урок йолча хана дийшача книжка тIара масал доаладича бераш дикагIа кхет хьо ала гIертачох. БIаьсти сона карадера «ДIайха лоа» яха Ю. Бондарева яздаь книжка. ТIера ца воалалуш дийшар аз из. Дешархоша а карара караа телаш дийшар из. Цул тIехьагIа классни сахьат долча хана дийцар оаха цунах лаьца.

Тайп-тайпара гIулакхаш леладу Демеев ИсмаIала шиi балхад совгIа. «Коммунизма байракх» яхача районни газета штате воаца корреспондент ва из. Цо язъяь стихаш, гулдаь кицаш арадувл газета тIа. Цудухьа хIара доагIача дено кердадар дахь цун вахаре. Сиха дIайода ха. Цхьан дешаца аьлча — цун ха яц сагодте...

Н. ПАШАЕВ.

СПОРТ

Хьалхле яккхара

Спортах дика ка 4оалаш ба вай республика профессионально-технически училищашта юкъе къаьнагIъярех йолча СГПТУ-5 дешархой. Иштта дукха ха йоацаш Дона тIарча Ростове Россе Къулбехьен кагирхой зональни яхьашка дакъа лоацаш хилар цу училищера топаш кхувсарий команда. Цу яхьаша вIашагIтехаяр итт совгIа команда.

Боккха толам баьккхар цига училища дешархочо А. Григоряна. Якхха йиш йолча 300 очкох 278 очко а яьккха МВ-4 яха зIамигача калибрах йола топаш кхувсарашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар цо. Цул 7 очко мара кIезигагIа яьккханзар шоллагIча моттиге волча командерча цун новкъосто С. Колтунова. Шиi толашагIйолча доакъашхоша санна командашта юкъе хьалхле яьккхар СГПТУ-5 барт тайнача командо. Кастта из дакъа лоацаш хургья Россе кагирхой финальни яхьашка.

●

«ТЕРЕК» — «ДИНАМО»

Селхан С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе Грозненски «Тереко» тIанйнар Минскера «Динамо». 2:0 счет а йолаш «Терек» котъяьлар. Бургацаш чутехар Колядкоси Соколовси.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

I ПРОГРАММА
14 июль

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйренара гимнастика. 9.30 — Художественни самодеятельноста берий хоровой коллективий концерт. Минскера передача. 10.00 — «Опровержение» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. 2-гIа сери. 11.10 — «Вай биографи. 1955-гIа шу». 14.00 — «Позитроча сурт». Iилман - популярни фильм. 14.50 — Н. Островский. «Мишта чIоагIделар болат». 15.40 — «Вейна Iалам довзаргда». 16.00 — «Эрсий мотт». 16.45 — Шахматни школа. 3-гIа передача. 17.15 — «Зарница» яха операци. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Урус - Мартановски района «Красноармейский» совхозера передача. 18.45 — «СССР Конституце проект ювцаш я» (нохчий меттала). 19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. Киевера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Опровержение» яхача телевизионни дукха серийни художественни фильма премьера. КхоалагIа сери. 22.45 — ДIалокх виолончелиста Наварре (Франци). Программана юкъе Хачатуряна, Сен-Санса, Мартину произведенеша я. Йистельча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Пюльшен», яха телевизионни документальни фильм. 18.15 — «ХIара сурта тIа малх ба». 18.30 — «Гэс Холл Москве» яха телевизионни очерк. 19.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 19.20 — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга. «Хаьхьа гIулакха тIехьара къовсамхой». I. Горчханов (гIалгIай меттала). 19.35 — Уллув цхьаккха а тIехьаву саш воацаш (нохчий меттала). 19.45 — «Вочунга бода никь» яха фильм. 19.55 — «Даниил Гранина дувцар» яха телевизионни фильм.

I ПРОГРАММА
15 июль

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйренара гимнастика. 9.30 — Берашта йола кинопрограмма. 10.15 — «Опровержение» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. КхоалагIа сери. 11.30 — «Дайн бераши» яхача циклацара. «Сийна календарь» яха телевизионни документальни фильм. 14.00 — «Хьа къахьеган, хьа сийле я». 14.55 — «Толстой творчествос». 15.55 — Берашта дола фильм. «ЗIамагIча шийа улица» яха художественни фильм. 17.30 — «Москва а москвичаш а». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Самукъане поташ». 18.30 — Республика къама Денга йола Ирака телевидене программа. 19.45 — СССР Конституце проект ювц. Лихачева цIерагIча автомобильни завода болхлой - зыльклахьарий бригадира, Социалистически Къахьегама Турпала Малина а вокхкхагIволча мастера летка а къамаьлаш. 20.00 — «Вай биографи. 1956-гIа шу». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Оренбург — СССР Малхбузен доазув» яха газопровод юллярий заявкаех дола концерт. 22.30 — Телевизионни документальни фильм. 22.55 — Кагирхой Еррийгсоюзни шоллагIа долча ловзарашка. Минскера передача. Йистельча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Шоана, кхалхах» яха телевизионни журнал (гIалгIай меттала). 18.30 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.50 — СССР Конституце проект ювц. 19.00 — Кагирхошта йола программа. 19.30 — «Душечка» яха телевизионни фильм-спектакль. Йистельча — хоамаш, реклама.

РАДИО

14 июль

6.30 — 77-ча шера ялат чуэпача хьалхалаттараша дувц. Репортаж (гIалгIай меттала). 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Бейсултанов. «Лоаман дувцар» яха симфонически поэма (гIалгIай меттала). 8.40 — «Цхьан дезале» яха радиовыпуск (нохчий меттала). 9.15 — Октябра 60 шу дизарга. «Лоаман юртара кердалар». Радиоочерк (нохчий меттала). 9.30 — «Путь к коммунизму» яхача колхоза механизатора Кондрашовна дола ашарий моаршал. 9.45 — КПСС XXV съезда сецамаш кхоачашде. «Электроинструмент» завода лекальщика-слесара Котиева дувц (гIалгIай меттала). 17.00 — «Вайна Даьхе еза» яхача иллей концерт. 17.15 — «Сход хиний, хIаьта кхоачашдаьр фуд?». Малгобекски района СогIапчара передача. (гIалгIай меттала). 17.30 — Дега хьехамагIа (гIалгIай меттала). 17.50 — Дын темах. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

15 июль

РАДИОДИ «ЛЕНИНА ПАРТЕ ВАЙ КОММУНИЗМАНГА ДУГ». «СССР КОНСТИТУЦЕ ПРОЕКТ ЮВЦ».

6.30 — Дега тIара. 6.45 — Хоамаш. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Моттигерча авторий произведенещцара концерт (нохчий меттала). 8.45 — Ираз тIадоагIа закон. 9.15 — «ЙочоргIоаца цхьоагIо» (нохчий меттала). 9.30 — «РадиоладувгIархоша йоах» (гIалгIай меттала). 9.40 — Ашараш. 9.45 — «Граждении хила декхарийла ва!» (гIалгIай меттала). 17.00 — Советски хьисапера вахари дIаихача замах юхелиса во гIулакхаш юстара дахари. «Знание» общества председателя заместителя Саламова къамаьл (нохчий меттала). 17.15 — Социалистически демократе луш бола тешам. 17.35 — Дай мехках дола иллеш (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.30 — «Сайранара Грозный» яха передача горсете гIолла.

ХАОТТАМ

Тахан вайцига хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунда 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш, фегара температура республике гIолла 25 — 30 градуси Грозне 28 — 30 градуси йIовхал а йолаш ха хила тарлу.

Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш цхьайцанахьа кIезиг-дукха догIа а делхаш (из дикъувкъаш хила а мег), секунда 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш, фегара температура бийсашка 15 — 20 деношка 20 — 25 градус Iовхал а йолаш ха хила тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкамасекретара — 3-34-38; партийни вахарен культурал отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахамах отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттен деношка

СФ05176. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5236.